

Hrvatsko knjižničarsko društvo
Sekcija za narodne knjižnice
Komisija za knjižnične usluge za djecu i mladež

Problemske slikovnice i
tabu teme za male i malo veće čitatelje

Nakladnik
Hrvatsko knjižničarsko društvo

Za nakladnika
Jasenska Pleško

Urednica
Morana Peranić

Priredile
**Branka Bacinger, Ida Gašpar, Branka Mikačević, Morana Peranić,
Jelena Pisačić, Anita Spevec, Maja Zubčić Peleski**

Lektura i korektura
Branka Bacinger

Uvod

Problemske slikovnice i knjige jedinstvena su vrsta dječje literature koja se bavi osjetljivim i zahtjevnim životnim temama. Kroz priču, ilustracije i likove s kojima se djeca mogu poistovjetiti, (one) otvaraju prostor za razgovor o osjećajima i iskustvima poput usamljenosti, tuge, gubitka, smrti, zlostavljanja, straha ili drugih izazova s kojima se djeca mogu susresti tijekom odrastanja. Na djeci primjeren i razumljiv način pomažu im prepoznati i imenovati emocije, razvijati empatiju te pronaći načine suočavanja s teškim situacijama.

Važnost problemskih slikovnica pronalazimo u tome što djeci pružaju sigurno i podržavajuće okruženje za promišljanje o teškim temama. One mogu biti vrijedan alat roditeljima, odgojiteljima, učiteljima i stručnim suradnicima jer potiču razgovor, razumijevanje i emocionalni razvoj djece. Čitanjem i razgovorom o ovakvim pričama djeca uče da nisu sama u svojim osjećajima te da postoje načini kako se nositi s izazovima.

Popis knjiga s anotacijama* koji slijedi predstavlja izbor problemskih slikovnica razvrstanih prema različitim temama. Važno je naglasiti da je ovo samo odabrani pregled naslova za koje su knjižničarke koje su sudjelovale u izradi popisa procijenile da su posebno vrijedni i korisni. Popis problemskih slikovnica u stvarnosti je mnogo opsežniji, a nove kvalitetne knjige i dalje redovito izlaze iz tiska. Ovaj izbor osmišljen je kao polazišna točka i poticaj za daljnje istraživanje literature koja djeci može pomoći u razumijevanju sebe i svijeta oko njih.

Obrađene teme:

- Usamljenost
- Tuga
- Smrt/praznina
- Bolesti
- Razvod
- Međuvršnjačko nasilje
- Seksualno zlostavljanje
- Zanemarivanje djece u obitelji
- Tolerancija i uvažavanje

*anotacije su preuzete iz kataloga Knjižnica grada Zagreba

USAMLJENOST

SLIKOVNICE

Baronian Jean-Baptiste. **Zauvijek.** Zagreb : Golden marketing, 2001. (ilustracije Noris Kern, prijevod Nataša Maletić)

Topla priča o roditeljskoj ljubavi prema djeci, smještena na Sjeverni pol. Medvjedić Polo osjeća se usamljen i misli da roditelji više ne mare za njega. Uz pomoć prijatelja shvatio je da je istina potpuno drugačija - njegova je mama, naime, zabavljena iščekivanjem nove bebe u obitelji.

Bauer, Jana. **Kako zagrliti ježa.** Zagreb : Ibis grafika, 2022. (ilustracije Peter Škern, prijevod Krešimir Krnic)

Jednoga dana, jednog ježa u šumi obuzela je silna želja za zagrljajem. S ježom se nitko nije htio grliti pa je ostao sam i tužan sve dok nije naišao mudar lisac Pipe i riješio problem. Duhovita pustolovina za najmlađe.

Booth, Ann. **Dječak i trol.** Zagreb : V.B.Z., 2024. (ilustracije David Litchfield, prijevod Tatjana Radmilo)

Dječak se svakodnevno igra ispred pećine za koju svi tvrde da je jezivo mjesto jer u njoj navodno živi trol koji nije druželjubiv no dječak ne želi tako lako odustati. Pokušava se na sve načine sprijateljiti crtajući nedovršene crteže mačke, psa i cvijeta. Dječakova upornost i lukavost natjeraju isprva sumnjičavog trola da dovrši crteže, stvori neke nove i uključi se u svijet izvan pećine. Priča o empatiji, strpljenju i moći koju umjetnost ima u povezivanju različitih ljudi. Slikovnica je namijenjena djeci predškolske dobi.

Burnett, Frances Hodgson. **Tajni vrt.** Zagreb : Školska knjiga, 2022. (ilustracije Branka Hollingsworth Nara, prijevod Ivan Ott)

Djelo koje je već stotinjak godina obavezno štivo mnogih naraštaja, u recenzijama često nazivano kultnim romanom o odrastanju u prirodi, podjednako privlači i mlade i odrasle čitatelje. Roman prati devetogodišnju Mary koja nakon tragedije u Indiji te razdoblja usamljenosti na zabačenom imanju sjeverne Engleske, jednog dana otkrije u vrtnom zidu zaključana vrata obrasla bršljanom. Događaji koji potom slijede potpuno mijenjaju njezin život. Prema romanu je snimljeno nekoliko filmskih adaptacija.

Davies, Benji. **Olujni kit.** Zagreb : Meandarmedia, 2017. (ilustracije Benji Davies, prijevod Vanda Mikšić)

Autorska slikovnica britanskoga ilustratora i pisca bavi se temama osamljenosti, prijateljstva i rastanka. Dječak Noa živi pokraj mora s ocem ribarom. Često je sam pa se razveseli kad na plaži naiđe na nasukanog mladog kita kojeg odmah prihvaća kao prijatelja. Njegovo kratko prisustvo u Noinom životu razotkrit će dječakovu usamljenost i čežnju za prijateljima. Topla i optimistična priča ispričana je kroz skladan spoj teksta i ilustracija, stoga je 2014. godine osvojila nagradu Oscar's Book Prize koja se u Ujedinjenom Kraljevstvu dodjeljuje za najbolju slikovnicu namijenjenu djeci predškolskoga uzrasta.

Doinet, Mymi. **Gaston se ne igra s drugim djecom.** Zadar : Forum, 2004. (ilustracije Nanou, prijevod Larisa Mravunac)

Gaston je jako plašljiv i sramežljiv zečić, stoga ne čudi što nema baš niti jednog pravog prijatelja. Zbog toga je neizmjereno usamljen, nesretan i tužan. . . Sve do dana kada je jedna mala nezgoda poticajno djelovala na ovog sramežljivoga zečića. Spašavajući zečicu Emiliju, Gaston je stekao i prvu, pravu pravcatu prijateljicu. Slikovnica iz serijala "Moji prijatelji i ja" za razvijanje tolerancije i prijateljstva kod djece od malih nogu.

Kolanović, Dubravka. **Čarolija zagrljaja.** Zagreb : Sipar, 2017.

Mali Medo i Vučić najbolji su prijatelji. Svake večeri zajedno promatraju zvjezdano nebo. Jedne će ih večeri iznenaditi neočekivan dolazak čudnovata stvorenja. Isprva sumnjičavi, ubrzo shvaćaju da je mali svemirac baš poput njih. Tužan i usamljen, zahvalan je na pomoći i nježnosti koju mu pružaju Mali Medo i Vučić. U iskrenu zagrljaju prijatelja krije se prava čarolija!

Kozikoglu, Tülin. **Golemi vrtuljak.** Samobor : Opus Gradna, 2024. (ilustracije Hüseyin Sönmezay, prijevod Tomislav Zagoda)

Dječak na jednom kraju svijeta i djevojčica na drugom pružaju ruku svojim roditeljima i prolaze kroz svoje gradove. Jedan od njih uništen je ratnim razaranja. Autori slikovnice prenose snažnu i emotivnu poruku putem povezivanja svakodnevnih iskustava ljudi koji žive u različitim okolnostima kroz identičan tekst koji prate različite slike. Slikovnica budi svijest o težini ratnih iskustava i o potrebi pružanja pomoći i razumijevanja.

Kušec, Ksenija. **Prozirna Lili.** Varaždin : Evenio, 2015. (ilustracije Jelena Brezovec)

Prozirna Lili je priča o djevojčici koja nestaje jer je zanemarena. Namijenjena je zbližavanju roditelja i djece, ali

onih koji su svjesni da imaju i odvajaju premalo vremena za zajedničke trenutke. Podsjetit će roditelje da su im djeca najvažnija na svijetu i potaknuti ih da im posvećuju više pažnje. Djecu će pak naučiti da loše emocije ne potiskuju, već da ih izraze putem crteža, pisma ili razgovora s roditeljima.

Mackesy, Charlie. **Dječak, krtica, lisica i konj**. Zagreb : Planetopija, 2020. (prijevod Edo Popović)

Kao što autor kaže: "Ovo je knjiga za svakoga, svejedno jeste li osamdesetogodišnjak ili osmogodišnjak - ponekad se osjećam kao da sam oboje". Glavni protagonisti slikovnice jasni su već iz naslova, a kroz slikovnicu gradi se priča oko njihovog spontanog prijateljstva. Popraćena nježnim ilustracijama (crni tuš s tek malo boje), knjiga vrvi životnim mudrostima kojima se možemo vraćati u bilo kojem razdoblju života. Namijenjena je svim starosnim dobima.

Marković, Vanja. **Ema je sama**. Zagreb : Mala zvona, 2023. (ilustracije Vibor Juhas)

Ema je djevojčica koja ne pronalazi prijatelja za igru zbog toga što drugi vide samo njene „nedostatke“, ali i zbog toga što ona na isti način gleda na druge. Slikovnica za djecu predškolskog uzrasta.

Meddour, Wendy. **Klupa prijateljstva**. Zagreb : Mozaik knjiga, 2023. (ilustracije Daniel Egnéus, prijevod Ana Vukasović)

Djevojčica Tilly i njezin pas Sjenko nedavno su se preselili. Sve su radili zajedno, slušali valove, mazili se i igrali, ali kada je Tilly krenula u školu, Sjenko naravno nije mogao ići s njom. Tilly nije odmah uspjela pronaći novog prijatelja pa joj je učitelj predložio da iskuša takozvanu Klupu prijateljstva! Kako je klupa pomogla Tilly i Flintu pročitajte u ovoj toploj slikovnici namijenjenoj djeci mlađe dobi.

Mlakar Črnič, Ida. **U blizini živi djevojčica**. Zagreb : Ibis grafika, 2020. (ilustracije Peter Škerl, prijevod Krešimir Krnic)

Sugestivna priča slovenske nagrađivane autorice, govori o nevidljivoj djevojčici koja živi među nama, ali je mi jednostavno ne primjećujemo, pa čak ni kada nestane. Priča je to ujedno i o toleranciji i drugačijima, pa i o tome kako nas prilike i okruženje u kojem živimo određuje, odnosno čini nas manje ili više nevidljivima. Autorica tužnu priču o empatiji, želji za nježnošću i prihvaćanjem donosi iz dječje perspektive. Slikovnicu je dodatno obogatio blijedim ilustracijama Peter Škerl, jedan od najznačajnijih i najnagrađivanijih suvremenih slovenskih ilustratora.

Mosley, Emily K. **Posljednja Zvezdopasa**. Zagreb : Bodoni, 2025. (ilustracije Emily K. Mosley, prijevod Lara Holbling Matković)

Zvezdopasa, usamljena čuvarica zvijezda i snova, posljednja je od svoje vrste. Jedne noći, opterećena tugom, pada s neba na prekrasan nepoznati svijet ispunjen raznim stvorenjima što u njoj probudi nadu u postojanje zvezdopasa. Tijekom potrage susreće noćnog leptira, vranu, žapca i tigra te oni zajedno unatoč različitostima i vlastitim unutarnjim izazovima i strahovima postaju njezini suputnici. Topla priča o usamljenosti i želji za pripadanjem te pronalasku sreće i snage u najneobičnijim prijateljstvima.

Šesto, Silvija. **Dijeli nas staklo**. Zagreb : Naklada Semafora, 2020. (ilustracije Boris Kugler)

Dječak Dino danima prolazi pokraj jednog beskućnika. Razmišlja o njegovoj sudbini i želi mu pristupiti, ali ga roditelji sprječavaju. Autorica maštovitom pričom, na granici sna i jave, skreće pažnju na činjenicu da su djeca, za razliku od odraslih koji s vremenom otupljuju na tuđu patnju, puna suosjećanja te nas tome mogu vrlo dobro opet podučiti.

KNJIGE ZA DJECU

Paterson, Katherine. **Most u Terabithiju**. Zagreb : Znanje, 2016. (prijevod Luko Paljetak)

Život usamljenog desetogodišnjaka iz unutrašnjosti Virginije mijenja se kad u njegovo susjedstvo doseli djevojčica Leslie koja ga uvodi u čarobnu zemlju Terabithiju i upoznaje s njenim neobičnim stanovnicima. Knjiga o odrastanju, prijateljstvu i suočavanju s gubitkom voljene osobe.

Saint-Exupery, Antoine. **Mali princ**. Zagreb : Mala zvona, 2021. (prijevod Sanja Lovrenčić)

Moderna bajka s elementima fantastike. Mali princ junak je čije je kraljevstvo duha u nevidljivim granicama. To je neobična priča o prijateljstvu i ljubavi s porukom, a mali kraljević - nezaboravan lik kojeg svi zavole zbog njegove jednostavnosti, poštenja i dobrote. O njegovoj popularnosti govori i podatak da je knjiga o njemu objavljena u više od 25 milijuna primjeraka, prevedena na šezdesetak jezika i da slovi kao treća najčitanija knjiga na svijetu nakon Biblije i Kurana.

Sigsgaard, Jens. **Pale sam na svijetu**. Varaždin : Katarina Zrinski, 2025. (ilustracije Arne Ungermann, prijevod Ivan Esih)

Svjetski poznata slikovnica danskog autora, (prvi put objavljena 1942. godine) i danas se rado čita, a i lektirni je naslov za I razred osnovne škole. Priča govori o dječaku koji je ostao potpuno sam na cijelom svijetu i mogao činiti što god mu volja. Mogao je jesti što je htio, uzimati i raditi što god mu srce željelo jer nije bilo baš nikoga tko bi ga kaznio ili mu nešto zabranio. U početku je sve bilo zabavno i zanimljivo, no Pale je shvatio da biti sam na svijetu i nije najbolja stvar.

Waechter, Philip. **Ja**. Zagreb : Mozaik knjiga, 2009. (prijevod Zoran Maljković)

Priča o medvjedu koji se dobro osjeća u svom krznu, koji voli život i zna što želi. Stalo mu je do dobrog izgleda. Pametan je i lijep. Ima veliko srce... Ali, ima dana kad se osjeća tako osamljen... i tada... odlazi, trči osobi koju voli.

Walliams, David. **Bljakburger**. Zagreb : Mozaik knjiga, 2014. (ilustracije Tony Ross)

Problemska knjiga o odrastanju. Riđokosa djevojčica Zoe živi s nezaposlenim ocem i dokonom maćehom u smrdljivom napućenom neboderu. U kući trpi verbalno nasilje svoje maćehe Sheile, a u školi je maltretira lokalna nasilnica Tina Trotts. Njezin ljubimac hrčak Puslica je uginuo pa joj je štakor Armitage jedino društvo u disfunkcionalnom domu i školi, gdje se osjeća izolirano i usamljeno.

KNJIGE ZA MLADE

Macan, Darko. **Lice**. Zagreb : Sipar, 2017. (ilustracije Tomislav Tomić)

„Dječak je htio biti netko drugi pa je skinuo lice“, početak je višeslojne priče u kojoj glavni lik odbacuje svoje lice i mijenja ga za vučje. On će brzo zažaliti za svojim odbačenim licem, ali bit će prekasno. Dječakovo lice zauvijek će ostati izgubljeno. U priči se pojavljuju i drugi likovi: janje, roda, djevojčica, pas... Oni također mijenjaju svoja lica te na neki način podcrtavaju i naglašavaju misao o izmjeni i promjeni, što pridonosi i dinamici priče. Knjiga je namijenjena djeci starije školske dobi i odraslima jer govori o pitanjima identiteta (osobnog, narodnog, vjerskog, rodnog), a dotiče se i pitanja životnih izbora i odluka.

Nagulov, Franjo. **Crtač**. Zagreb : Alfa, 2011. (ilustracije Frano Petruša)

Zanimljiva priča o starom Osvaldu koji je živio sam s velikom tugom. U jednom od ratova izgubio je najdraže, ženu i sina. Jedva se održavao na životu dok nije odlučio dio sebe staviti na papir, dio ispraznosti koja ga je činila sve umornijim. Počeo je crtati. Od tog trenutka crtež je bio samo početak novoga života usamljenog Osvalda. Pravi novi život je počeo kada je u ormaru pronašao dječaka koji je tražio svog crtača. Crtača?! Zato što dobri ljudi mogu oživjeti svoje crteže.

Palacio, R. J. **Čudo**. Zagreb : Fokus komunikacije, 2016. (prijevod Tatjana Kunić)

August je u mnogočemu sasvim običan desetogodišnjak: vozi bicikl, igra se loptom, voli jesti sladoled. Ali nešto ga razlikuje od drugih: rođen je s teškom deformacijom lica zbog koje ima vrlo malo prijatelja, ne ide u školu i svakodnevno se suočava sa čuđenjem, nevjericom i gađenjem na licima ljudi koji ga ugledaju. Pa ipak, August ne bježi od života: iako svjestan svoje posebnosti, on je razigran, veseo, pametan dječak čiji je glavni zadatak steći nove prijatelje i pokazati im da je mnogo više od neobičnog lica.

Rowell, Rainbow. **Eleanor i Park**. Zagreb : Znanje, 2015. (prijevod Vesna Vrbanić Kuzmanović)

Eleanor ima 16 godina, crvenokosa je i nova u školi. Iako dolazi iz obitelji s petero djece, teško se uklapa u novu sredinu. Čak se i za mjesto u školskom autobusu mora izboriti jer djeca imaju svoja pravila i svoja mjesta. Sjeda pored „azijata“ Parka kojemu je majka Korejanka i koji trenira taekwondo. Park u autobusu čita stripove, Eleanor ih preko Parkova ramena također čita sve dok joj jednoga dana Park ne pruži strip. To je bio početak jednoga novoga prijateljstva i više od toga...

Tihi – Stepanić, Jasminka. **Djevojka u sjeni tuge**. Zagreb : Naklada Ljevak, 2025.

Suvremena hrvatska autorica u romanu opisuje život petnaestogodišnje Lune koja živi s majkom nakon što ih iznenada napušta autoritarni otac. Nova obiteljska situacija, majčino nesnalaženje i gubitak najbolje prijateljice pojačavaju Luninu tjeskobu i depresiju. Autorica piše jezikom pristupačnim mladima, a temi pristupa precizno opisujući sve faze depresivnog stanja i načine na koje se bolest može staviti pod kontrolu.

Babić Višnjić, Snježana. **Dječak koji je poplavo svijet.** Varaždin : Evenio, 2020. (ilustracije Marko Pinjuh)

Tihomil je bio osjetljiv i kad je krenuo u školu plakao je kad bi se radi nečega rastužio. Učiteljica ga je pokušala utješiti, ali bezuspješno. Mama mu je rekla kako će sve biti bolje kad se privikne. Tihomil nije mogao prestati plakati, pa je poplavo cijeli grad svojim suzama. Prestao je plakati kad je upoznao djevojčicu Janu koja je ostala bez roditelja i nije plakala. Slikovnica je namijenjena predškolicima i školarcima nižih razreda.

Bruna, Dick. **Miffy plače.** Zagreb : Golden marketing - Tehnička knjiga, 2004. (ilustracije Dick Bruna, prijevod Nataša Maletić)

Dobra, pametna i vesela, mala zečica Miffy, koji puta je i tužna. Što je to rastužilo malu Miffy i izmamilo suze na njenom licu, doznat ćemo u priči u stihovima Dicka Bruna o emocijama i igrački "tješiteljici". Posebnost je slikovnice što je taktilna - namijenjena je slijepim i slabovidnim osobama (roditeljima i djeci), kao i svima onima koji rade sa najmlađima (u želji senzibiliziranja za osobe sa poteškoćama). Jednostavni crteži i tekst na brajici reljefno su izdignuti što omogućuje prepoznavanje dodirno, istodobno je tekst tiskan uvećano u crnoj boji latiničnim slovima, a zbog potrebe visoko slabovidne djece upotrijebljene su izražajnije boje.

Hercigonja, Želimir. **Priča o rosi, srcu i snovima.** Zagreb : Golden marketing - Tehnička knjiga, 2005. (ilustracije Dražen Jerabek)

U nekom starom kraljevstvu živjela je kraljica sa svojom kćeri i neprestano maštala kako će svoju jedinicu bogato udati. No, dogodilo se da je mlada kraljevna pošla za siromašna kneza, pa se njezina bešćutna majka poslužila opakom čarolijom i otrovnom rosom uništila ljubav u srcu svoje kćeri. Knez je ostao sam sa svojim snovima i sjećanjima na voljenu kraljevnju, koja od tada živi u nekom drugom kraljevstvu, iza sedam gora i sedam mora . . . Ilustrirana bajka o rosi, srcu i snovima govori nam zapravo o ljubavi, katkad sretnoj, katkad nesretnoj koja živi u nama i koju moramo čuvati, hraniti i paziti kako bi što duže trajala, te bila čista i "nezatrovana".

Howarth, Heidi i Daniel. **Što me čini tužnim?** Zagreb : Neretva, 2015. (ilustracije Daniel Howarth)

Slikovnica za najmlađe o klimatskim promjenama. Mali polarni Medo i njegova majka koji žive na snijegu i ledu, kreću u potragu za hranom, no to nije lak posao i koji puta se pretvara u borbu za opstanak. Život je složen i nisu sve priče ni događaji u njemu uvijek sretni. Ponekad se događaju stvari koje nas rastužuju i koje je teško razumjeti. Maleni će u ovoj slikovnici spoznati da se moramo svi zajedno boriti za naš planet, a da će nam u toj borbi pomoći ljubav i snaga koju dobivamo od obitelji.

Mckee, David. **Elmer i izgubljeni medo.** Zagreb : Golden marketing - Tehnička knjiga, 2005. (prijevod Sanja Lovrenčić)

Šareni slon Elmer krenuo je u potragu za medvjedićem kojeg je izgubio Mali Slon. Posjetio je mnoge životinje i sva njihova mladunčad imala su svoje medvjediće, no nitko od njih nije vidio medu koji pripada Malom Slonu. Već je bilo kasno poslijepodne, kada je Elmer začuo poziv u pomoć . . . Medu je pronašao slon Wilbur, i ujedno priredio šaljivo iznenađenje za svoga bratića Elmera. Veselo ilustrirana slikovnica o prijateljstvu i djeci omiljenim igračkama.

Moroney, Trace. **Kada sam tužan.** Zagreb : Golden marketing - Tehnička knjiga, 2006. (ilustracije Trace Moroney , prijevod Mirjana Paić-Jurinić)

Slikovnica koja pomaže djetetu prepoznati svoje osjećaje tuge, shvatiti što im je uzrok, kako ih prihvatiti i znati se nositi s tim. Toliko toga nas može rastužiti - raspad obitelji, smrt drage osobe ili voljenog ljubimca, bolest. . . Tada se osjećamo jadni i sami. Ali, često nam pomogne kad s nekim razgovaramo. Što učiniti kada je dijete tužno? Na kraju knjige nalaze se korisni savjeti dječjeg psihologa, o ljubavi koja pomaže djetetu da se osjećaju vrijedna, jača njihovo samopoštovanje i vjeru u dobrotu i život.

Žodan, Branka. **Gora se promeškajila.** Zagreb : Ibis grafika, 2021. (ilustracije Valentina Supanz Marinić)

Kroz živopisnu priču o tome kako su malene životinje, koje vole živjeti s ljudima, doživjele potres u gradu, saznajemo puno o njima samima, ali i o ljudima i strahu te posljedicama potresa s kojima su se svi zajedno suočili. Prateći mišicu Šimicu i njezinog malenog brata Miška na putu s tavana do podnožja njihove zgrade,

susrećemo raznolike stanovnike kako uznemireno opisuju svoje doživljaje, koje je, prema riječima jednog od njih, izazvala Zagrebačka gora kada se nakon stoljetnog mirovanja promeškola.

KNJIGE ZA DJECU

Lundberg, Sara. **Ptica u meni leti kamo hoće**. Zagreb : Planet Zoe, 2020. (prevela Željka Černok, ilustracije Sara Lundberg)

Berta je od ranog djetinjstva razvila želju za umjetnošću. Crtanje je za nju bilo bijeg od neželjene stvarnosti, bijeg u umjetnost, bijeg od bolnih sjećanja. Oduvijek je željela izbjeći predodređen život domaćice i baviti se umjetnošću, no početkom 20. stoljeća u malom selu na sjeveru Švedske to se činilo gotovo nemogućim. Sve dok Berta nije dopustila da joj zagori varivo. Taj trenutak sve mijenja i Berta ubrzo odlazi u novu školu, u novi grad - "Na mjesto gdje mogu biti svoja". Popraćena ilustracijama autorice, dirljiva je ovo priča nadahnuta životom švedske umjetnice Berte Hansson. Na kraju knjige nalazi se kratka biografija umjetnice.

Šuštar, Petra. **Smaragdna šuma želja**. Zagreb : Planetopija, 2021.

Slikovnica meditativnog karaktera vodi čitatelja kroz prelijepu šumu u kojoj je on glavni lik. U sugestivnoj priči susreće jednoroge, smaragdnozelene smreke, zbor cvrkutavih ptica, vragolastu vjevericu, živahnog zečica, malu lukavu lisicu... Knjiga s bajkovitim sadržajem pogodna je za opuštanje i može pomoći djeci da se lakše nose s brigama, strahovima i tugom.

Tomić, Ante. **Đuro Hodalica**. Zagreb : Hena com, 2020. (ilustracije Tomislav Torjanac)

Đuro je mali čvorak koji se jako razlikuje od svoje ptičje obitelji. Još kao sasvim mali ptić ispao je iz gnijezda i od tada se jako boji visina. Đurino jato nije imalo razumijevanja za malog čvorka koji ne leti, rugali su mu se i čak ga prozvali Hodalicom. Đuro je bio tužan i odbačen sve do dana kada su se hrabrost i srčanost pokazale mnogo važnijima od letenja. Basna je namijenjena djeci mlađe osnovnoškolske dobi.

KNJIGE ZA MLADE

Anonimno. **Pitaj Alicu (Dnevnik jedne narkomanke)**. Zagreb : Znanje, 2014. (prevela Ljiljana Šćurić)

Alica, tipična i pomalo naivna petnaestogodišnjakinja iz skladne obitelji, u želji da se uklopi u društvu uzima LSD te tako postupno ulazi u mračni svijet ovisnosti. Njezin dnevnik, intimna ispovijest mlade narkomanke, detaljno prikazuje život u svijetu droga te njen kobni utjecaj...

Christiane F. **Mi djeca s kolodvora Zoo**. Zagreb : SysPrint, 2003. (prevela Mirjana Buljan)

Potresna ispovijest narkomanke Christiane F. ovim se objavljivanjem prvi put pojavljuje u izdanju "Sysprinta", i to u okviru biblioteke "Puls". Progovorivši iskreno i nesuzdržano o svom životu heroinske ovisnice, ovaj je roman Christiane F. učinila šokantnim svjedočanstvom, kako o vlastitoj intimi zarobljenoj u košmaru ovisnosti, tako i općenito o mračnom i zastrašujućem svijetu narkomana.

Gavran, Miro. **Oproštajno pismo**. Zagreb : Znanje, 1994.

"Oproštajno pismo" je intimna i potresna priča o ljubavi, gubitku i pronalasku nade. U središtu priče je četrnaestogodišnji dječak koji se bori sa suicidalnim mislima. Njegova priča je priča o boli, ali i o nadi. U liku dječaka, čitatelji mogu pronaći sebe i svoje vlastite borbe.

Salopek, Ana. **Mrak**. Zagreb : Knjiga u centru, 2024.

„Mrak“ je slikovnica koja se svojom univerzalnom temom obraća svima. Mrak još od najranijeg djetinjstva povezujemo sa strahom. Uroniti u mrak znači oduzeti mu snagu. Ovo je knjiga oduzimanja snage strahu.

SMRT / PRAZNINA

SLIKOVNICE

Bezinović-Haydon, Iva. **Gdje se skriva Vedran?** Zagreb : Ibis grafika, 2022. (ilustracije Hana Tintor)

Dirljiva priča o gubitku bliske osobe koju njeni bližnji čuvaju u sjećanju i srcu. Na upite djevojčice gdje je Vedran, majka odgovara da je posvuda, u rosnoj travi, u magli, notama najdraže pjesme... Vedran se skriva i u plavim, razigranim i toplim ilustracijama Hane Tintor. Slikovnica za sve uzraste.

Bezinović-Haydon, Iva. **Moja baka ne zna tko sam.** Zagreb : Ibis grafika, 2021. (ilustracije Hana Tintor)

Slikovnica u kojoj djevojčica Ema priča o svojoj baki Zrinki koja se u starosti zbog demencije polako počela mijenjati. Iako tužna zbog svega što se s bakom događa i svega tužnog što će se tek dogoditi, Ema odlučuje zadržati u sjećanju sve lijepo što su zajedno proživjele. Slikovnica koja i tekstom i ilustracijama dirljivo govori o starosti i promjenama koje ona donosi kao i načinima pronalaska utjehe.

Crowther, Kitty. **Posjet male smrti.** Zagreb : Kreativna mreža, 2020. (ilustracije Kitty Crowther, prijevod Ema Pongrašić)

Temi smrti s velikim oprezom prilazimo kada razgovaramo s djecom. Ilustrirana priča opisuje kraj životnog puta kao prirodno stanje koje donosi smirenje, lakoću prepuštanja i oslobađanje od boli koja nerijetko usporedo s njim korača do posljednjeg daha.

Daynes, Katie. **Zašto sve umire?** Zagreb : Profil knjiga, 2021. (ilustracije Christine Pym, prijevod Tanja Konforta)

Razgovor o smrti nikada nije lak, no životni ciklus koji pokreće sve u prirodi trebamo razumjeti i prihvatiti. U ilustriranoj slikovnici s prozorčićima čitatelji će pronaći odgovore na mnoga pitanja o smrti, ali i postupcima i osjećajima koji dolaze s njom.

Davies, Benji. **Djedov otok.** Zagreb : Meandarmedia, 2017. (ilustracije Benji Davies, prijevod Vanda Mikšić)

Suptilna priča prepuna emocija donosi temu rastanka od voljenih osoba na djeci predškolskog uzrasta prikladan način. Sam rastanak predložen je metaforom zajedničkog putovanja, čak pustolovine, pa se na taj način umanjuje osjećaj tuge zbog razdvajanja kada djed odluči "ostati" na egzotičnom otoku i "ne vratiti" se s Vidom. Iako obrađuje bolnu situaciju, slikovnicu karakterizira vedar ton i simpatične koloristične ilustracije. Svjetska organizacija AOI (Association of Illustrations) proglasila je "Djedov otok" najboljom slikovnicom 2015. godine.

Dougherty, John. **Najdublja zečja rupa.** Zaprešić : Lulu premium knjiga, 2023. (ilustracije Thomas Docherty, prijevod Kate Stijačić)

Dirljiva priča za najmlađe o nerazdvojn timer prijateljima kornjači Grgi i zečici Bugi. Jednoga dana Buga je jednostavno nestala, a Grga ostao neutješan i očajan. Na sreću Grgi je utjehu pružila medvjedica Gerda. Priča o praznini koja nastaje kada nekoga izgubimo, namijenjena je najmlađima.

Erlbruch, Wolf. **Patka, Smrt i tulipan.** Zagreb : Ibis grafika, 2018. (ilustracije Wolf Erlbruch, prijevod Krešimir Krnic)

Njemački autor na jednostavan i senzibilan način približava temu smrti u ovoj problemskoj slikovnici. Patka je već duže vrijeme imala osjećaj da je netko prati. Bila je to Smrt koja je Patku pratila cijeli život iako je ona nije primjećivala. No kako Patka još nije spremna, a Smrti se ne žuri, one skupa provode ljeto kupajući se na jezeru i razgovarajući o životu i smrti. Između njih se razvilo prijateljstvo, ali uskoro će Patka poći na svoje posljednje putovanje. Autorska slikovnica nagrađivanog autora namijenjena je djeci osnovnoškolske dobi.

Gjurković, Tatjana. **Žirafica je tužna jer djeda više nema.** Varaždin : Evenio, 2017. (ilustracije Jelena Brezovec)

Problemska slikovnica bavi se emocijom tuge zbog gubitka bliske i voljene osobe. Kroz jednostavnu priču pratimo malenu žirafu koja se suočava sa bolešću i smrću svoga djeda. Žirafica je bila zabrinuta, zbunjena i tužna. Njezini roditelji pomogli su joj da bolje razumije što se dogodilo i pružili joj utjehu na pravi način. Slikovnica pripada serijalu koji problematizira različite emocije kod djece starije od dvije godine. Autorice su psihologinje s višegodišnjim praktičnim iskustvom. Uz priču na kraju slikovnice nude i korisne savjete za roditelje koji će pomoći boljem razumijevanju djetetovog ponašanja i reguliranja negativnih osjećaja.

Hosseini, Khaled. **Molitva moru**. Zagreb : Vorto Palabra, 2018. (preveo s engleskoga Marko Kovačić)

Khaled Hosseini jedan je od najčitanijih autora afganistanskog porijekla, sa prebivalištem u Americi. Ovaj put predstavlja se mlađoj populaciji s knjigom *Molitva moru*, koju bi zapravo trebali svi pročitati. Dirljiva i dojmljiva priča popraćena izvrsnim ilustracijama Dana Williamsa posvećena je tisućama izbjeglica koji su bježeći od ratnih strahota i progona, stradali i skončali svoj život na moru.

Palmer, Pat. **Da te barem mogu držati za ruku : kako preboljeti tugu i gubitak**. Zagreb : Slovo, 2004. (ilustracije Dianne O'Quinn, prijevod Roman Krajnović)

Psihološki savjetnik za najmlađe, pomaže djeci koja su doživjela gubitak (preseljenje, razvod, smrt) da prepoznaju svoje osjećaje - od negiranja i ljutnje do krivnje i tuge - i nauče kako da ih prihvate i izađu na kraj s njima. Jednostavne, izražajne ilustracije i izravan način obraćanja, pomažu djetetu otkriti da je normalno i prirodno osjećati bol i gubitak te da si i samo može pomoći da se osjeća bolje.

Petrečija, Biserka. **Kad umre netko koga voliš : kako pomoći djeci pri gubitku voljene osobe**. Zagreb : Mali profesor, 2001.

Slikovnica - radna bilježnica namijenjena djeci od pet do deset godina života. Cilj joj je pomoći djeci da se nose s bolnim osjećajima na njima primjeren način. Radeći na slikovnici, dijete uči o prirodnosti životnog procesa od rađanja do umiranja. Likovno izražavanje emocija pomaže djeci da na socijalno prihvatljiv, psihoterapijski način prerade bolne osjećaje vezane uz gubitak voljene osobe.

Petrlik- Huseinović, Andrea. **Plavo nebo**. Tokyo : Japan Reprographic Rights Center, 2009. (ilustracije Andrea Petrlik-Huseinović)

Ilustrirana autorska slikovnica o usamljenoj desetogodišnjoj djevojčici koja je ostala bez mame i tate. Drugi je ljudi nisu mogli voljeti kao njezini roditelji, što je djevojčica i osjećala pa je u svojoj tuzi, neshvaćenosti i odbačenosti ljubav počela tražiti negdje drugdje. Ljubav je otkrila u snovima, bajkama, među igračkama, životinjama, pticama i cvijećem. "Pomisli li ikad itko od vas koliko je djece na ovom svijetu koja rastu bez ljubavi i topline." , pitanje je autorice upućeno više odraslima nego djeci. Oslikavajući na izuzetan način dječju tugu, Andrea Petrlik Huseinović je za svoje ilustracije dobila nagradu "Grigor Vitez" za 2001. godinu.

Radalj, Miro. **Mama koja grije Sunce**. Zagreb : Dječja knjiga, 2019. (ilustracije Andrea Petrlik- Huseinović)

Ovo je slikovnica za sve očeve i djecu koji povremeno valja podsjetiti kako majčina ljubav grije više od Sunca. Ivo je sa svojom obitelji skromno živio u Ivanselu, no imao je mnogo prijatelja. Sve je u njegovom životu bilo lijepo dok se majka nije razboljela. Ubrzo je njegova majka otišla, a otac mu je postao i majka i otac. Nastavili su živjeti kao da je ona s njima, no jednog dana Ivo je majki napisao pismo. Poštar koji ga je trebao dostaviti na majčinu adresu uzme pismo obeća kako će pismo dostaviti Ivinoj majci u Raj. Majka mu je na zemlju poslala anđela čuvara koji mu je u život unio spokoj i radost.

Ringtved, Glenn. **Plači, srce...** Zagreb : ArTresor naklada, 2019. (ilustracije Charlotte Pardi, prijevod Mišo Grundler)

Smrt je došla po bolesnu baku, a njezinih četvero unuka pokušavaju je razumjeti i odgoditi. Problemska, nagrađivana danska slikovnica, obrađuje temu umiranja, smrti i žalovanja na način prikladan djeci, mirno i toplo.

Sijia, Wang. **Što je u djedovoj torbi?** Zagreb : Panda Books, 2023. (ilustracije Wang Sijia, prijevod Marija Opačak Eror)

Problemska slikovnica govori o gubitku bliskog člana obitelji. U toploj, dirljivoj priči opisano je zajedničko druženje unuka i djeda te njegov odlazak. Priča je namijenjena djeci predškolskog uzrasta.

KNJIGE ZA DJECU

Boonen, Stefan. **Ono s Leom**. Zagreb : Ibis grafika, 2023. (ilustracije Melvin, prijevod Svetlana Grubić Samaržija)

Roman za djecu popraćen ilustracijama govori o dječaku Leu kojem je preminuo otac. On se u osjećaju krivnje i tuge toliko izgubio da je postao nevidljiv svojoj okolini. Pronašao se uz pomoć jedne torte i prijateljstva beskućnika Maxa. Priča je ovo o nošenju s tugom od gubitka bliske osobe namijenjena djeci od 8 godina i starijima te njihovim roditeljima.

KNJIGE ZA MLADE

Kuipers, Alice. **Život na vratima hladnjaka**. Zagreb : Grlica, 2008. (prijevod Lidija Milenkov-Ečimović)

Kako izgleda život na vratima hladnjaka? Sasvim sažeto na svim područjima. Kroz poruke na vratima hladnjaka pratimo priču između prezaposlene majke i njezine kćeri Claire, tinejdžerice. Ništa se ne mijenja čak i onda kada majka doznaje da se razboljela. Ni bolest nije uništila njihove poruke. Možda majci sada i odgovaraju poruke. Nema snage reći u oči istinu. A istina je teška. Claire ostaje bez majke.

Mihelčić, Nada. **Bilješke jedne gimnazijalke**. Zagreb : Lukom, 2001.

Roman u kojem je ispričana sudbina darovite djevojčice čiji su roditelji nastradali u prometnoj nesreći. Uz podršku brata Luke ona traži mogućnosti za smisleni život. Tako mlada junakinja sportom pobjeđuje tugu, te snagom volje i vedrinom uspijeva držati korak s vršnjacima koji žive u cjelovitim obiteljima, ostavljajući dojam da se prilagodila društvenim konvencijama. Djevojčin intenzivni unutrašnji svijet, kao i njezine asocijativno-intelektualističke digresije razobličuju malograđanštinu, plitkost duha, egoizam, narcisoidnost i mediokraciju.

Tihi-Stepanić, Jasminka. **Ljeto na jezeru Čiču**. Zagreb : Naklada Ljevak, 2018.

Glavna junakinja romana četrnaestogodišnja je Lucija koja s mlađim bratom i osebujnom mladolikom bakom ljeto provodi u nedovršenoj obiteljskoj kući u Velikoj Gorici. Dok iščekuje da ju tata pozove u Njemačku gdje radi, djevojčica se brine za brata, upoznaje nove prijatelje, zaljubljuje se, posjećuje s bakom dementnu „staru baku“. U blizini je jezero Čiče gdje se djeca kupaju i druže i koje će joj zauvijek promijeniti život. Kao i prethodni, i ovaj autoričin roman progovara o životu i problemima djece i mladih u suvremeno doba, ovaj put kroz dirljivu priču o odrastanju bez roditelja, privikavanju na život u novoj sredini te, na kraju, i jednom velikom i potresnom gubitku.

Zubović, Sonja: **Belini brodovi**. Zagreb : Naklada Ljevak, 2020.

U romanu za mlade upoznajemo petnaestogodišnju djevojku Belu koja u osjetljivom životnom razdoblju odrastanja ostaje bez majke. Poštujući posljednju majčinu želju, ona iz Rijeke seli u Zagreb gdje upisuje Školu primijenjene umjetnosti i započinje novi život u obitelji svoje tete. Na zahtjev psihologinje svoju tugu i osjećaje opisuje u dnevniku, u koji također treba upisati i sve dobro što joj se dogodilo u danu pa makar to bile samo sitnice. Iako praznina u Belinom srcu nastala zbog smrti majke nikada neće zacijeliti, ona u novoj obitelji dobiva potporu i ljubav, pronalazi izgubljenog oca, a u polubratu vršnjaku srodnu dušu.

BOLESTI

SLIKOVNICE

Courtin, Thierry. **Čarli je bolestan**. Zagreb : Školska knjiga, 2005. (ilustracije Thierry Courtin, prijevod Mate Maras).

Čarli je bolestan i mama je odlučila pozvati liječnika. Naravno da mali bolesnik nije oduševljen i da mu je na sam spomen doktora već bolje, ali mama je ipak glavna. Liječnik je bio vrlo ljubazan, pregledao je Čarlija i dao mu lijek. Tako će Čarli uz maminu negu i lijekove brzo ozdraviti.

Daynes, Katie. **Što su bakterije i virusi?**. Zagreb : Profil knjiga, 2018. (ilustracije Marta Alvarez Miguens, prevela Tanja Konforta)

Edukativna slikovnica dio je serije Prva pitanja i odgovori. Kroz niz jednostavnih i čistih pitanja pojašnjavaju se bakterije i virusi. Što su, gdje se nalaze, kako izgledaju i rasprostranjuju se – samo su neka pitanja sa

odgovorima ispod prozorčića. Tekst je jednostavan i primjeren predškolicima, a uz pregledne ilustracije daje jasan uvid u svijet sićušnih organizama.

Galewska Kustra, Marta. **Pino kod liječnika**. Zagreb : Planet Zoe, 2023. (ilustracije Joanna Klos, prijevod Dunja Flegar)

Tvrdo ukoričena slikovnica o Pinu koji zbog temperature i glavobolje mora posjetiti svoju liječnicu Tanju. Dok traje njegov pregled, Pino je dužan umiriti zmajića koji se boji liječnika. Slikovnica je namijenjena djeci do 4 godine, a pomaže ublažavanju djetetove nelagode od posjeta liječniku.

Gjurković, Tatjana; Knežević, Tea. **Psića je strah odlaska doktoru**. Varaždin : Evenio, 2022. (ilustracije Jelena Brezovec)

Problemska slikovnica za najmlađe sadrži priču u kojoj se govori o dječjem strahu od odlaska doktoru, odnosno strahu od nepoznate situacije. Glavni junak priče je psić koji ima grlobolju pa ga njegova mama na vrlo vješt i pozitivan način najprije priprema na sve što ga čeka u ambulanti, odnosno što će se sve događati kod doktora. Na kraju slikovnice nalazi se koristan dodatak za roditelje koji će im omogućiti bolji uvid u razumijevanje djetetovih emocija i ponašanja.

Križanović, Marijana. **Kruna Bruna kod liječnika**. Zagreb : Salveo, 2023. (ilustracije Lidija Kraljević)

Problemska, edukativna slikovnica govori o početku proljeća i pojavi alergije kod kune Brune. Mama ju odvodi kod liječnika zeca. Liječnik ju detaljno pregledava da otkrije što se događa sa njezinim zdravljem. U slikovnici je prikazano kako izgleda liječnički pregled, što će pomoći djeci u prevladanju straha od bijele kute. Na kraju slikovnice nalazi se rječnik medicinskih pojmova.

Peral. **Skočkica je bolesna**. Zagreb : Naša djeca, 2004.

Rano ujutro zazvonila je budilica, ali Skočkica, malena, dražesna sivkasta mišica, nije mogla ustati iz kreveta jer je bila bolesna. Njezina mama nazvala je doktora i zamolila ga da dođe pregledati malu bolesnicu. Skočkica je bila jako prestrašena jer se bojala da će joj liječnik dati preveliku injekciju, ali budući da je u pitanju bila blaga prehlada, mišica je brzo ozdravila popivši bočicu sirupa. Zabavna ilustrirana slikovnica za najmlađe koji tek uče čitati. Riječi u tekstu zamijenjene su slikama, a na početku i na kraju slikovnice nalazi se zanimljiv rječnik kao pomoć malim čitateljima.

Petigny, Aline de. **Petra i njezin čudni medvjedić Krešo**. Zadar : Forum, 2003. (ilustracije Nancy Delvaux)

Petrinu medvjediću Kreši ispalo je jedno oko i ona ga je nakon toga odbacila, jer ju je podsjećao na zločestog gusara. Nakon što mu mama prišije oko i dugo razgovara s Petrom, ona ga ponovno prihvaća. Slikovnica simpatičnih ilustracija koja će pomoći djeci u prihvaćanju bolesti kao sastavnog dijela života, kao i njihovim izlječenjima.

Šimunović, Dubravka. **Mama, sanjala sam da mirišem cvijeće** : slikovnica za djecu s kroničnim smetnjama dišnog sustava. Sisak : Aura, 2002. (ilustracije Emil Bajcer)

Priča o djevojčici Ivani oboljeloj od astme koja jedne noći, mučeći se od kašlja, upoznaje Dobricu, vilu koja pomaže bolesnoj djeci. Vila joj potanko objasni šest pravila koja Ivana mora naučiti i zapamtiti kako bi što lakše podnosila svoju bolest: slušati savjete liječnika i roditelja, često boraviti u prirodi, ne boraviti u zadimljenim i zagušljivim prostorijama, redovno brisati prašinu, ne pretjerati ni u jednoj igri (ne divljati), čuvati se svih drugih bolesti (npr. prehlada). Uz Dobričina objašnjenja, Ivaninu dobrodušnost i jasne ilustracije knjiga pruža djeci konkretne putokaze o ponašanju u slučaju bolesti astme.

KNJIGE ZA DJECU

Ferić, Zoran. **San ljetne noći**. Zagreb : V.B.Z., 2019. (ilustracije Dominik Vuković)

Dječak Dado vrijeme provodi s ocem jer je njegova majka u bolnici. Tijekom posjeta majci, dječak je vidio doktoricu koja je tješila njegovog uplakanog oca. Iako baš i ne razumije situaciju oko sebe, Dadina bujna mašta puna priča o izvanzemalcima i vilenjacima s čarobnim uljem pomaže mu da se nosi s teškom životnom situacijom. Šetnja bolnicom dovodi ga i do novog neobičnog poznanstva s djevojčicom na onkološkom odjelu. Problemska priča hrvatskog autora namijenjena je djeci osnovnoškolske dobi.

Freudiger, Anja. **Torta za balerinu Elu : kako djeci objasniti anoreksiju**. Jastrebarsko : Naklada Slap, 2016.

(ilustracije Anja Freudiger : prijevod Vatroslav Štefanec)

Torta za balerinu Elu je jedna od ukupno šest (za sada) problemskih slikovnica za djecu i roditelje iz serije "Sad razumijem!". Namijenjena je najmlađima. Ovo je slikovnica koja objašnjava anoreksiju, na djeci prihvatljiv način i uz puno ilustracija. Priča je to puna osjećaja, koja budi nadu i mališanima pruža uvid u poremećaj prehrane.

Madonna: **Jakov i sedam lopova**. Zagreb : Izvori, 2004. (ilustracija Genadij Spirin, prijevod Gordana Mijatović)

Samo je čudo moglo spasiti teško bolesnog dječaka Mišu. Posljednju nadu u ozdravljenje, njegovim očajnim roditeljima, postolaru Jakovu i majci Olgi, predstavljala je pomoć mudrog starca za kojeg se pričalo da razgovora s anđelima. Molitve za Mišino zdravlje odvele su starca do vrata raja, ali . . . vrata su bila zaključana. Tek drugi pokušaj - zajednička molitva sa sedam najvećih gradskih nepoštenjaka donosi spas dječaku. Bajkovita ilustrirana priča posvećena svoj zločestoj djeci svijeta, ali i odraslima poručuje nam da se čuda događaju samo onda kada prepoznamo i priznamo svoje loše strane i prigrlimo dobra djela, jer samo tada, spremni smo primiti blagoslov i sreću.

Milinović, Marina. **Bez glutena, molim!** Rijeka : Zigo, 2014. (ilustracija Senka Šerbedžija)

Edukativna, problemska slikovnica tematizira život s celijakijom i bezglutenskom prehranom. Kroz priču o petogodišnjoj djevojčici Lani i njezinim prvim vrtićkim danima, autorica na zanimljivi način djeci, ali i odraslima prenosi Lanine spoznaje i iskustva vezane uz njezinu bolest. Ona je naime vedra i vesela djevojčica svjesna da se mora pridržavati posebnog režima prehrane. Slikovnica će pomoći u senzibilizaciji djece, ali i odraslih te integraciji oboljelih u društvo.

Mrčela, Magdalena. **Kako je Flegmarin postao kapetan**. Zagreb : Hrvatsko društvo književnika za djecu i mlade, 2017.

Jedanaestogodišnji Marin, zvan Flegmarin, seli se sa svojom obitelji iz centra Splita. Nije mu drago kao ni njegovoj braći blizancima. Preseljenje znači novu školu, novo društvo, a staro je daleko. Trebaju veći i jeftiniji stan jer je mama trudna. Marin i blizanci se teško mire s novonastalom situacijom. Mami često nije dobro i baš usred razmirica s Marinom mora hitno u bolnicu, a tata se baš ne snalazi. Srećom, teta Maja im pomaže i svi se pokreću, a tata preuzima sve u svoje ruke. Marin započinje pisati dnevnik i tako razgovara s mamom koja mu nedostaje. Ubrzo je mala sestra stiže kući i svi su presretni...

KNJIGE ZA MLADE

Buljan, Mirjana. **Druga obala**. Zagreb : Naklada Ljevak, 2018.

Djevojčica prelazi preko mosta, iznenada zastane i baca svoje bilježnice i školske stvari u rijeku. Slučajni prolaznik naiđe upravo u trenutku kad se dvanaestogodišnja Sanjica odlučuje baciti u dubinu. Tijekom bolničkog liječenja i psihoterapije koja je uslijedila čitatelj doznaje kako Sanjina duševna bol proizlazi iz nesretnog braka njezinih roditelja, njihove sebičnosti i nepromišljenosti, zabluda i predrasuda o životnim ulogama kakve nameće patrijarhalna tradicija. Srećom, Sanja iz terapijskog procesa izlazi kao emocionalno snažnija tinejdžerica, a njezini roditelji bogatiji za mnoge spoznaje.

Green, John. **Greška u našim zvijezdama**. Zagreb : Profil knjiga, 2013. (prijevod Iva Uščumlić- Gretić)

Hazel je šesnaestogodišnja djevojčica koja se bori s rakom štitnjače u posljednjoj fazi. Iako svjesna da će uskoro umrijeti, trenutni lijek osigurava joj još malo dodatnog vremena. Na grupi za podršku upoznaje Augustusa, zgodnog sedamnaestogodišnjaka u remisiji, kojemu je okrutna bolest oduzela nogu. U priči o životu i smrti, ovo dvoje mladih naći će jedno u drugome srodnu dušu te sadašnjost pretvoriti u vječnost. Duhovita i tužna, knjiga je namijenjena čitateljima svih uzrasta koji će se s njenim likovima smijati, ali i plakati.

Downham, Jenny. **Prije nego što odem**. Zagreb : Profil knjiga, 2009. (prijevod Lida Lamza)

Šesnaestogodišnja Tessa boluje od leukemije i svjesna je da joj nije preostalo još mnogo vremena. Svoju tugu i bijes zbog vlastite nemoći življenja svoje mladosti iskaljuje na prijateljima i članovima obitelji. Silna volja za životom i svime što bi željela proživjeti ponukati će Tessu da napravi popis od deset stvari koje mora napraviti prije no što ode... Prvijenac autorice Jenny Downham, dirljiv roman o slavljenju života i mirenju sa smrću, objavljen je 2007. godine i nagrađen je dvjema nagradama: Branford Boase i Lancashire, za najbolju dječju knjigu.

Niven, Jennifer. **Ovdje sve počinje**. Zagreb : Profil knjiga, 2017. (prijevod Dražen Čulić)

Libby Strout je djevojka koja se "vraća među žive" i upravo se sprema od života uzeti sve što može. Nakon majčine smrti Libby se povlači u sebe i u svoju kuću te, puneći emocionalne praznine hranom, postaje najdeblja američka tinejdžerica. Jack Masselin je zanimljiv, otkaćen, duhovit i samouvjeren. No, krije veliku tajnu - ima prozopagnoziju, neurološki poremećaj zbog kojeg ne raspoznaje lica. Lica prijatelja, prolaznika, članova obitelji, pa čak ni svoje. Libby i Jack upoznat će se slučajno, usred okrutne i ponižavajuće školske šale, a sudjelovanjem u grupnoj terapiji, započet će traganje za vlastitim identitetom i naučiti prihvatiti sebe.

Pongračić, Zoran. **Djevojčica koja je preskočila nebesa ili Gumi- gumi**. Zagreb : Knjiga u centru, 2008.

Iako roman obrađuje prilično sumornu temu, ipak nam uspijeva pokazati da nas i u najgorim životnim situacijama, duh i humor mogu podržati. Priča govori o jedanaestogodišnjoj djevojčici koja je oboljela od leukemije, te nakon šestomjesečnog boravka i intenzivnog liječenja, pri čemu ostaje bez kose, izlazi iz bolnice. Mora ostaviti novostečene bolničke prijatelje i ponovo se suočiti sa svakodnevnicom, starim prijateljima, školom i životom. Zadaća je to koja nije laka. No Zoran Pongračić je vrsni pripovjedač koji uspijeva zadržati vedar ton u cijeloj priči i na nekim stranicama nas čak i nasmijati. Naslov djela proizlazi iz popularne dječje igre "gumi - gumi". Djelo je kompozicijski podijeljeno prema etapama same igre, koja završava "nebesima". To je najteža etapa koju mnogi ne uspijevaju savladati, no naša djevojčica je pobijedivši svoju bolest već preskočila nebesa.

Stuhldreiter, Đurđica. **Hanin dnevnik**. Zagreb : Hrvatsko društvo književnika za djecu i mlade, 2024. (ilustracije Nina Ivanović)

Kronike odrastanja petnaestogodišnje Hane čije je pravo glasa nerijetko utišano zbog previsokih roditeljskih očekivanja. Kada stres postane prevelik, Hana razvije poremećaj prehrane koji nitko ne primijeti osim njenog mlađeg brata. Autorica uspostavlja poveznicu između bulimije i utjecaja na ponašanje drugih likova, a posebno naglašava ljubav između brata i sestra koja potiče promjene.

Tihi- Stepanić, Jasminka : **Djevojka u sjeni tuge**. Zagreb : Naklada Ljevak, 2025.

Suvremena hrvatska autorica u romanu opisuje život petnaestogodišnje Lune koja živi s majkom nakon što ih iznenada napušta autoritarni otac. Nova obiteljska situacija, majčino nesnalaženje i gubitak najbolje prijateljice pojačavaju Luninu tjeskobu i depresiju. Autorica piše jezikom pristupačnim mladima, a temi pristupa precizno opisujući sve faze depresivnog stanja i načine na koje se bolest može staviti pod kontrolu.

Yoon, Nicola. **Sve baš sve**. Zagreb : Znanje, 2017. (prijevod Kristina Kegljen)

Madeline boluje od rijetke bolesti i nije izašla iz kuće već sedamnaest godina, a jedini ljudi koje viđa su njezina mama i njegovateljica Carla. Život joj se promijeni kada se u kuću pored njih doseli nova obitelj u čijeg se sina Madeline ubrzo zaljubi. Olly i Madeline svakodnevno pričaju i sve se bolje upoznaju te Madeline odluči pobjeći s njim i otkriti svijet. „Nekoć davno živjela je djevojka čiji je cijeli život bio laž.“ Ova rečenica daje naslutiti kakva je zapravo bila Madelineina bolest.

SLIKOVNICE

Aguirre, Marina. **Kad je naša kuća pukla**. Zagreb : ArTresor naklada, 2024. (ilustracije Sergio de Giorgi, prijevod Željka Somun)

Slikovnica prikazuje sukob unutar obitelji kroz simboličnu priču o kući koja doslovno puca zbog neslaganja roditelja. Kroz jednostavan narativ prilagođen djeci, obrađuje razvod i emocionalne teškoće koje nastaju uslijed narušenih obiteljskih odnosa. Djeca u priči pokušavaju održati povezanost s oba roditelja prelaskom s jedne strane kuće na drugu, sve dok se među njima ne pojavi nepremostiva pukotina. Slikovnica je namijenjena djeci predškolske i niže osnovnoškolske dobi te potiče prepoznavanje i razumijevanje osjećaja u kontekstu obiteljskih promjena. Obrađuje teme razvoda, tuge i prilagodbe kroz metaforički prikaz obiteljskih odnosa.

Bezinović-Haydon, Iva. **Bit ćemo OK**. Zagreb : Ibis grafika, 2025. (ilustracije Tea Ivković)

Ilustrirana knjiga obrađuje temu rastave roditelja koja izaziva promjene i emocionalne izazove s kojima se djeca susreću. Kroz priču i ilustracije prikazuju se nesigurnost, tuga, nada te postupno pronalaženje osjećaja sigurnosti i prihvaćanja nove situacije. Knjiga potiče na razgovor o osjećajima i općenito, razvoj emocionalne pismenosti.

Madunić Barišić, Nives. **Dječak koji je bježao**. Zagreb : V.B.Z., 2024. (ilustracije Katarina Halužan)

Razni strahovi poput onih od kiše, zubara, narančaste hrane, a ponajviše strahovi koji su se pojavili nakon rastave roditelja, potaknuli su dječaka na bijeg i nesuočavanje s njima. Tada mu u mraku i samoći pristupi njegov najveći strah, velik crni pas, i pomogne mu u nevolji, ali i otjera sve nakupljene strahove

Marić, Lucija. **Tuga druge boje**. Zagreb : Element, 2024. (ilustracije inspirirane crtežima Lote Marić pripremila autorica)

Nakon razvoda roditelja djevojčicu preplavljuje tuga koja poput prave oluje boji cijeli njezin svijet u sivo. S vremenom sivilo slabi i povlači se pred bojama roditeljske ljubavi koja poput šarene duge povezuje njezina nova dva doma, oba ispunjena srećom te majčinom i očevom ljubavi. Slikovnica pruža utjehu, nadu te donosi mir djeci i roditeljima koji prolaze kroz iskustvo razvoda.

Moore-Mallinos, Jennifer. **Kako su moji roditelji zaboravili biti prijatelji**. Zagreb : Neretva, 2005. (ilustracije Marta Fabrega, prijevod Tea Rogić)

Problemska slikovnica o razvodu namijenjena je djeci i roditeljima. Priča je ispriповijedana iz perspektive djevojčice čija je obitelj bila sretna, ali s vremenom se situacija promijenila, pa su mama i tata, nekadašnji dobri prijatelji, postali neprijateljski raspoloženi jedno prema drugom, da bi se napokon i "razišli". Na kraju knjige nalazi se kratki dodatak za roditelje sa uputama u kojima se ukazuje na brige i tjeskobu kroz koje dijete prolazi u procesu razvoda i daju se savjeti kako mu pomoći. Inače, priča može poslužiti kao izravan povod otvorenu razgovoru između roditelja i djeteta, što uvelike može olakšati tešku situaciju u obitelji.

Moore-Mallinos, Jennifer. **Moj tata se ženi**. Zagreb : Neretva, 2007. (ilustracije Marta Fábrega)

Problemska slikovnica sadrži priču o djevojčici čiji su se roditelji razveli i koja je sada suočena sa činjenicom da se njezin tata ženi drugom ženom.

Oud, Pauline. **Kada su ti roditelji razvedeni**. Zadar : Forum, 2024. (prijevod Ivana Šabić Biloderić)

U problemskoj slikovnici, djeci predškolske i mlađe školske dobi, na pristupačan način se objašnjava što se dogodi kada se roditelji odluče rastati. Autorica kroz niz situacija kao što su selidba jednog od roditelja, tatin novi dom, nova obitelj i drugačija pravila, objašnjava najčešći proces rastave. Ističe i što može biti pozitivno u takvoj teškoj situaciji. Na kraju slikovnice su zadaci u kojima čitatelj treba prepoznati poželjno i nepoželjno ponašanje. Slikovnica je dio serijala Ja, ti i mi.

Pađen Farkaš, Dubravka. **Djevojčica i ptica**. Zagreb : Školska knjiga, 2013. (ilustracije Dražen Jerabek)

Problemska slikovnica o načinu na koji malodobno dijete doživljava raspad braka svojih roditelja. Jednostavnim rečenicama i bez patetike predstavljen je emocionalni ustroj malene heroine ove priče. U trenutku razvoda njezin svijet postaje siv i bez boja, sve dok jednog dana ne ugleda ptičicu u nevolji i spasi je. Ptica joj zauzvrat daruje posebnu sjemenku iz koje proklija biljka, a potom i čvrsto stablo. Protok vremena, briga za biljčicu i sazrijevanje učine da djevojčica ponovno osjeti sreću i radost te otkrije da je svijet prepun prekrasnih boja. Slikovnicu je nadahnuto u tehnici akrila ilustrirao Dražen Jerabek.

Petigny, Aline de. **Petra i roditeljska svađa**. Zadar : Forum, 2006. (ilustracije Nancy Delvaux)

Problemska slikovnica o dječjem doživljaju svađe između roditelja i osjećaju krivnje. Viktor je Petrin prijatelj i njegovi roditelji ne žive više zajedno. Viktor se osjeća krivim za njihove svađe i razvod. U sličnoj situaciji našla se i Petra kada su se jednom prilikom njezini tata i mama posvađali oko izbora tapeta za dnevni boravak. Proživjela je strah i tugu jer je vjerovala da je ona kriva za roditeljsku svađu i da će doživjeti sudbinu prijatelja Viktora.

KNJIGE ZA DJECU

Bekić, Irena. **Mama i tata više nisu zajedno**. Zagreb : ABC naklada, 2003. (ilustracije Krešimir Zimonić)

Knjiga za djecu i roditelje u kojoj se autori bave problemom prevladavanja stresnog razdoblja u djece, prilikom rastave njihovih roditelja. Prvi dio knjige obraća se roditeljima. U njemu se objašnjava problem i nude smjernice za njegovo rješavanje. U drugom dijelu je problem roditeljske rastave pretočen u priču namijenjenu zajedničkom čitanju roditelja i djece. U trećem dijelu djetetu se pruža mogućnost da se na zabavan način, zajedno sa roditeljima, aktivno suoči s poteškoćom koju ima, te je pokuša ublažiti ili riješiti - u ovom slučaju djetetu se daju upute kako će zajedno s roditeljima načiniti kalendar za zajedničko provođenje vremena, te kako može crtežom i riječju izraziti svoj odnos sa roditeljima (o čemu s roditeljem razgovaraju, čemu se zajedno vesele, što vole zajedno raditi...).

Colfer, Eoin. **Pas koji je prestao lajati**. Zagreb : Opus Gradna, 2023. (ilustracije Patrick James Lynch, prijevod Tomislav Zagoda)

Maleno štene, traumatizirano lošim postupanjem prvih vlasnika, potpuno prestane lajati. Dječak Patrick, koji otkad zna za sebe želi kućnog ljubimca, ali ga ne može imati jer je njegov otac alergičan na pseću dlaku, odlazi s majkom k djedu na ljetovanje. Ipak, majka ga iznenadi dopuštenjem da u azilu odabere psa, i Patrick odabire upravo malenog preplašenog štenca. Nazove ga Oz i odvede kući, gdje uz pomoć glazbe polako povratu pseće povjerenje. No onda se u Patrickovom životu dogode neke neugodne promjene i red je na Oza da pomogne svome ljudskom prijatelju. Ovaj je roman namijenjen djeci nižeg osnovnoškolskog uzrasta. Autor teksta, kao i ilustrator, nositelji su prestižne irske titule Irish Children's Laureate koja se dodjeljuje najboljim autorima u području književnosti za djecu.

Ferić, Zoran. **Suze svetog Lovre**. Zagreb : V.B.Z., 2020. (ilustracije Dominik Vuković)

Slikovnica o ljubavi koja se dogodila između Zorana i Sare, a koja započinje razvodom. Suprotno očekivanju, maštovito i na poetski način autor opisuje daljnje razvijanje njihove ljubavne priče. Uz želju da uz vlastitu djecu iz prijašnjih brakova dobiju i zajedničko dijete, slikovnica završava sretno, a ilustracije nježno i nenametljivo prate cijelu priču do kraja. Slikovnica je namijenjena djeci mlađeg školskog uzrasta.

Pongračić, Zoran. **Ovaj put je kriv tata**. Zagreb : Knjiga u centru, 2011.

Nastavak romana "Mama je kriva za sve" u kojem autor donosi nove (ne)zgode Berislava Kohna Mažuranića, zvanog Bero Konj, i njegovih prijateljica jednojajčanih blizanki Stele i Mirele. Nakon što je Berin otac odlučio po drugi put napustiti obitelj, Bero u potpunosti mijenja način života, postaje panker i priključuje se lokalnoj pankerskoj družini. Izišavši iz zatvora, u Berin život ponovo ulaze Brada i Ožiljak, ovaj put pojačani kriminalcem Zmijom čija je specijalnost dlanje droge. Duhovito napisana složena obiteljska priča u kojoj se otac i majka vole, ali ne mogu živjeti zajedno, dok se njihov sin Bero na zanimljiv način pokušava izboriti za svoje mjesto.

Rajić, Vlado. **Ljetovanje s čovjekom koji nije moj tata : knjiga za djecu koja ne žele biti mala**. Zagreb : Alfa, 2013. (ilustracije Kristina Petruša)

Petogodišnja djevojčica Klara, glavna junakinja ovog zanimljivog romana, nalazi se na ljetovanju sa svojom samohranom majkom, gdje se u njihov odnos upliće i izvjesni Toma. Napeti zaplet i prava drama, dovest će na kraju do vrlo zanimljivog raspleta. Knjiga ima čitav niz duhovitih i vrckavih dijelova. Zbog simpatičnih likova i njihovih suodnosa, čita se u jednom dahu i pruža užitek od korica do korica.

Soukupová, Petra. **Bertik i njuškalo**. Zagreb : Alfa, 2017. (ilustrirao Petr Korunka, prijevod Matija Ivačić)

Bertík ima devet godina. Njegovi su roditelji razvedeni, a on živi s majkom koja ima novog prijatelja. Bert ga zove Slonard. S velikom životnom promjenom nosi se vrlo teško jer se osjeća izdanim. Inače je dobar dječak, ali je zaboravio na svoju dobrotu koju će ponovno otkriti kada se sprijatelji s neobičnom šumskom životinjom. Roman je avanturistička priča o boravku u prirodi, o dječjem nadmetanju i o prijateljstvu. Autorica nam poručuje da ispunjen život možemo imati ako negujemo prijateljske odnose s osobama koje nas okružuju.

KNJIGE ZA MLADE

Dessen, Sarah. **Bez kočnice**. Zagreb : Algoritam, 2010. (prijevod Petra Matić)

Auden je od malena bila razumno i odgovorno dijete koje je mirno prihvatilo rastavu roditelja. Sada nije tipična tinejdžerica jer ne izlazi van, nema prijatelja, simpatije niti dečka, samo uči kako bi upisala fakultet i postala vrsna znanstvenica, poput roditelja. Posljednje ljeto prije studija odlazi provesti s ocem, njegovom novom ženom i tek rođenom polusestrom i tek tada, otpuštajući kočnice, proživljava sve ono što je cijelo vrijeme uspješno izbjegavala – prijateljstva, ljubav ili kraće rečeno - stvarni život.

Huljić, Vjekoslava. **Moja sestra je mrak**. Zagreb : Mozaik knjiga, 2016.(ilustracije Niko Barun)

Problemska knjiga o odrastanju djevojčice čiji su roditelji razvedeni. Četrnaestogodišnja Nika odluči praznike provesti s tatom kojeg nije vidjela od svoje četvrte godine. Nije joj bilo lako donijeti takvu odluku, ali odlučila je da mu želi pokazati kakva je tinejdžerica postala. Nika će u najosjetljivijim godinama života saznati da ima sestru svojih godina, a to saznanje umnogome će joj promijeniti život. Naći će se pred dilemom hoće li se ljutiti na novu sestru, oca i čitav svijet ili će ipak prihvatiti novonastalu situaciju i „novu“ sestru kao dar s neba.

Huljić, Vjekoslava. **Moji misle da ja lažem**. Zagreb : Mozaik knjiga, 2016.(ilustracije Niko Barun)

Tinejdžerica Karla teško podnosi razvod roditelja i sklona je samoozljeđivanju. Po preporuci obiteljske psihijatrice odlazi s ocem na ljetovanje prepuno akcije i neočekivanih doživljaja. Knjiga o odrastanju.

Fine, Anne. **Gospođa Doubtfire**. Zagreb : Mozaik knjiga, 2002. (ilustracije Ella Svilan Svalina, prijevod Mirjana Paić Jurinić)

Roman donosi priču o tome što je sve spreman učiniti razvedeni, otkačeni i nekonvencionalni otac, kada zaželi češće biti sa svoje troje djece koja žive sa prezaposlenom majkom. Po ovom književnom predlošku snimljen je i film.

Lončar, Nena. **Moje srce je zec : vrijeme ljubavi**. Krapina : Umjetnička organizacija Kreativna kuća, 2022. (ilustracije M. L. Bondo)

Roman u obliku dnevnčkih zapisa četrnaestogodišnje djevojčice suvremena je i dirljiva priča o odrastanju. Uz vrlo ozbiljne probleme, kao što su suočavanje s bolesti, napuštanje jednog od roditelja, razvod te smrt bliskog člana obitelji, roman se bavi i vedrijim temama: školovanjem, prijateljstvima i prvim ljubavima u neobičnim okolnostima koje je donijela pandemija. Štivo je namijenjeno mladim čitateljima.

Lukačić, Gordana. **Totalna zavrzlama**. Zagreb : Hrvatsko društvo književnika za djecu i mlade, 2022. (ilustracije Nina Ivanović)

Roman za mlade je prava napeta zavrzlama o četveročlanoj obitelji koja prolazi krizno razdoblje, dok se istovremeno dešavaju i prve ljubavi. Zapleti donose i niz komičnih situacija koje olakšavaju prolaz kroz ozbiljnu temu kao što je rastava roditelja. Obiteljski, ljubavni i humoristički roman s detektivskim elementima koji se lako i brzo čita.

Mihaljević, Nada. **Putovanje u mjestu**. Zagreb : Naklada Ljevak, 2019.

Lana i Luka igrom slučaja postaju prijatelji. Oboje su djeca iz razorenih obitelji. Svatko od njih bori se sa svojim osjećajima, položajem u obitelji, ali i predrasudama u društvu, koje i dandanas određuju naš put. Upoznavši sudbinu jedne predivne osobe, naučit će da samo tolerancija i vjera u dobrotu može iscijeliti rane u igri koju nazivamo životom i da svaka obitelj krije tajne koje kad-tad izađu na površinu.

Mihelčić, Nada. **Draga mama**. Zagreb : Naklada Ljevak, 2015.

Kako je to odrasti u obitelji u kojoj su uloge ispremiješane, može nam ispričati tinejdžerica Viktorija koja je ponekad svojoj majci mama. Kako je to moguće? U današnjem svijetu često i roditelji znaju biti nezreli i nerealni, trčeći za lažnim vrijednostima i neostvarenim snovima, usprkos tome što im se obitelji raspadaju. Viktorijina mama trči za srećom za koju misli da će joj se otvoriti izvan " ovoga prokletog Balkana" i izvan njezine sadašnje obitelji, supruga i kćeri. Traži da i Viktorija ide s njom, a ona ne želi. Viktorija je zrela, odlučna, pametna gimnazijalka jasnih stavova. I otac joj daje pouku: " Nikad ne uzimaj sreću zdravo za gotovo... ni nesreću."

Mihoković-Kumrić, Nada. **Rep, ali ne lastin : roman**. Velika Gorica : vlast. nakl., 2008. (ilustracije Maja Duvnjak)

Svojevrsan nastavak Lastinog repa. Psihološki roman koji prikazuje lomove tinejdžera Gorana koji odrasta u obitelji koja se raspada i u kojoj međusobni " tihi ratnici" postaju dječakovi rastavljeni roditelji. Goran se svađa s majkom, tuži se da mu mama soli pamet, tupi po nečemu do iznemoglosti, tlači. U sestri Petri nije našao podršku, kao ni kod oca koji ima curu. Nižu se neopravdani sati u školi, pije, upada u loše društvo. Prijatelj obitelji, pater Grgur, možda uspije pomoći Goranu.

Pilić, Sanja. **Ideš mi na živce!**. Zagreb : Mozaik knjiga, 2011.(ilustracije Niko Barun)

Nagrađivana spisateljica ovaj suvremeni roman piše iz perspektive članova razvodom obilježene obitelji, uključujući i kućnog ljubimca, psa Njofru. Budući da priču možemo sagledati kroz različite likove i njihova razmišljanja o novonastaloj situaciji, doživljaj svakog pojedinog aktera pridonosi boljem razumijevanju i razotkrivanju problematike razvoda. Aktualnosti romana pridonosi i uplitanje pitanja socijalne angažiranosti, pa i pitanja zagrebačke Varšavske ulice, odnosno propitivanja važnosti i provedivosti prava građana u odlučivanju o gradskim temama.

Simić, Roman. **Iva, do Mjeseca i natrag**. Zagreb : Profil knjiga, 2021. (ilustracije Stjepan Bartolić)

Prvi roman za mlade nagrađivanog hrvatskog autora, priča je o obitelji. Rastavljeni roditelji su u zategnutim odnosima, a troje tinejdžera koji se na prvi pogled međusobno ne podnose, zapravo ne mogu jedni bez drugih. Iva, Marul i Tin spremaju se s tatom na ljetovanje. Atmosfera u obitelji nakon razvoda roditelja nije baš najbolja. Kad tata iznenada objavi da je plan puta promijenjen i da ne idu na more već u Liku, zbog neke tajanstvene oporuke i navodnog blaga, sve postaje još gore. Duhovit, avanturistički roman, pisan je stilom koji će privući mlade čitatelje. Sadrži mnoštvo tajni, zakopano blago, sumnjive likove, nezadovoljne tinejdžere, smuštene roditelje i prije svega lijepu obiteljsku priču.

Tihi-Stepanić, Jasminka. **Bacit ću ti kompjutor kroz prozor**. Zagreb : Naklada Ljevak, 2020.

Roman o odrastanju obrađuje temu bijega u virtualni svijet koji nerijetko rezultira negativnim posljedicama. Luka teško podnosi rastavu roditelja i loše se nosi s očevom novom obitelji pa sa svojim brigama bježi u virtualni svijet. U početku mu taj bijeg pruži utočište, međutim nakon nekog vremena suoči se s njegovim negativnim karakteristikama. Na koncu, Luka shvati kako virtualni svijet funkcionira, ali i ono bitnije, uvidi da ga roditelji vole bez obzira na novonastalu obiteljsku situaciju. Roman je namijenjen djeci starije osnovnoškolske dobi.

Tihi-Stepanić, Jasminka. **Djevojka u sjeni tuge**. Zagreb : Naklada Ljevak, 2025.

Suvremena hrvatska autorica u romanu opisuje život petnaestogodišnje Lune koja živi s majkom nakon što ih iznenada napušta autoritarni otac. Nova obiteljska situacija, majčino nesnalaženje i gubitak najbolje prijateljice pojačavaju Luninu tjeskobu i depresiju. Autorica piše jezikom pristupačnim mladima, a temi pristupa precizno opisujući sve faze depresivnog stanja i načine na koje se bolest može staviti pod kontrolu.

MEĐUVRŠNJAČKO NASILJE

SLIKOVNICE

Berenstain, Stan i Jan. **Medvjedići i nasilje u školi**. Zagreb : Vorto Palabra, 2019. (prijevod Vanja Čučković)

U svakoj školi postoji netko tko se na ružan i neugodan način ponaša prema drugima. I Seka je, nažalost, bila žrtva nasilnice, medvjedice Borne. Kada je sva uplakana i poderana ispričala što joj se dogodilo, Braco je kao pravi brižni brat odlučio podučiti Seku kako da se obrani od školske nasilnice. U ponedjeljak je Borna ponovno htjela nekoga povrijediti, ali Seka joj se suprotstavila. Medvjedice su pozvane na razgovor kod gospodina Medenka, ravnatelja škole i tek je na klupi ispred njegovog ureda pravi problem Borninog nasilnog ponašanja izašao na vidjelo.

Brlek, Eva; Kuček, Julija. **Momo se tuče u vrtiću : krivnja i sram kao pozadina izazovnih ponašanja**. Varaždin : Evenio, 2023. (ilustracije Sven Nemet)

Serijske slikovnice Izazovna ponašanja donosi različite situacije i emocije s kojima se djeca suočavaju. Slikovnice sadrže tehnike umirivanja za djecu i savjete za odrasle - roditelje i odgojitelje. U ovoj problemskoj slikovnici ljutiti panda Momo zbog optužbi koje u njemu izazovu osjećaj srama i krivnje, tuče svoje prijatelje.

Brlek, Eva; Kuček, Julija. **Momo uvijek želi biti prvi : nestrpljivost kao pozadina izazovnih ponašanja**. Varaždin : Evenio, 2023. (ilustracije Sven Nemet)

Serijske slikovnice Izazovna ponašanja donosi različite situacije i emocije s kojima se djeca suočavaju. Slikovnice sadrže tehnike umirivanja za djecu i savjete za odrasle - roditelje i odgojitelje. U ovoj problemskoj slikovnici nestrpljivi panda Momo u želji da bude prvi na toboganu, gura i povrjeđuje svoje prijatelje.

De Kinder, Jan. **Crveno : ruganje nije smiješno**. Zagreb : Ibis grafika, 2025. (prijevod Romana Perećinec)

Nagrađivani belgijski književnik u problemskoj slikovnici progovara o vršnjačkom nasilju među djecom. Piše o iskustvu djevojčice koja se usprkos strahu uspijeva zauzeti za zlostavljanog dječaka i prijaviti razrednog nasilnika učiteljici. U autorskoj slikovnici njezina su unutarnja previranja i napeti odnosi među likovima dodatno naglašeni kreativnom upotrebom jarke crvene boje. Priča je namijenjena djeci vrtićkog uzrasta i mlađim školarcima.

Gjurković, Tatjana.; Knežević, Tea. **Magarac se osjeća poniženo : ruganje i odbacivanje bole**. Varaždin : Evenio, 2020. (ilustracije Jelena Brezovec)

Još jedna u nizu poučnih slikovnica dvaju psihologinja koja ovoga puta u fokus stavlja osjećaj poniženja kod djece. Iz igre preskakivanja užeta, koza izbaci magarca i naruga mu se zbog njegovih velikih ušiju. Magarac se posrami zbog svojih ušiju, no koka ga uvjeri da kozi treba dati do znanja kako se osjećao zbog njenog ruganja. Slikovnica je namijenjena predškolicima te sadrži dio sa savjetima za roditelje, skrbnike i odgajatelje.

John, Jory. **Zločesta sjemenka**. Split : Harfa, 2019. (ilustracije Pete Oswald, prijevod Anda Bukvić Pažin)

Priča o zločestoj sjemenci koja sve radi kako bi napakostila drugima. Tako se ponaša jer je doživjela ružno iskustvo pa na svijetu više nije vidjela ničega pozitivnoga. Domišljato ispričana, prva je slikovnica autora prevedena na hrvatski jezik, a progovara o razlozima ružnog ponašanja te uči da se čak i zločesti mogu truditi biti dobri. Namijenjena je starijim predškolicima.

Moore-Mallinos, Jennifer. **Imaš li tajnu?**. Zagreb : Neretva, 2005. ilustracije Marta Fabrega, prijevod Tea Rogić)

Slikovnica za djecu i roditelje potiče na razmišljanje i komunikaciju, ukazuje na poželjnost povjeravanja loše tajne nekome komu se vjeruju, jer se najčešće iza loših tajni kriju različiti oblici zlostavljanja djeteta koje treba spriječiti. Na kraju knjige nalazi se dodatak za roditelje sa korisnim informacijama o važnosti razgovora sa djetetom, te uputama kako reagirati i potražiti pomoć u slučaju zlostavljanja.

Ostović, Zrinka. **Zatvori knjigu nasilja!**. Zagreb : Golden marketing - Tehnička knjiga, 2016.

Problemska slikovnica o nasilju za najmlađe i njihove roditelje. Dječak Matej je radio sve naopako i bio je pravi majstor u izrugivanju i izazivanju sukoba s okolinom. I tako je jednog dana dospio u Knjigu nasilja! Knjiga nasilja naime proguta svakoga tko učini nešto loše. Kad je Matej dospio u knjigu postao je malen i nemoćan dječak kojemu se počelo događati sve ono ružno što je i on činio drugima.

Rebrović, Ljerka. **Ptica rugalica**. Zagreb : Mala zvona, 2021. (ilustracije Ivana Pipal)

Papiga Ara nakon bijega iz zooškog vrta upoznaje ježa, zeca, puža, žabu, krticu, medvjeda i vuka. Svima se rugala, a susret s lukavom lisicom posramio je i promijenio oholu papigu. Slikovnica je namijenjena djeci predškolske dobi.

RIEGER, Anja. **Lana i Pavo**. Zagreb : Golden marketing, 2001. (prijevod Ana Maletić)

Svako dijete ima svoju omiljenu igračku. Djevojčica Lana ima svog najdražeg, najboljeg i najljepšeg medvjedića Pavu s kojim se igra i provodi cijeli dan. No, iako ga jako voli ponekad mu nesvjesno, kroz igru, nanosi bol. Slikovnica je namijenjena djeci vrtićke dobi.

Vukotić, Dušan. **Krava na Mjesecu**. Zagreb : Udruga "Dušan Vukotić", 2016. (ilustracije Dušan Vukotić i Rudolf Borošak)

Prema istoimenom kratkom animiranom filmu iz davne 1959. u režiji Dušana Vukotića, napravljena je i slikovnica za djecu koja je doživjela već brojna izdanja. Glavni lik je dječak koji "zlostavlja" djevojčicu, koja pak pronalazi vrlo domišljat način za osvetu.

KNJIGE ZA DJECU

Chambers, Aidan. **Otimačice darova**. Zagreb : Profil International, [2002?]. (prijevod Kristijan Nikolić)

Melanie i njezine dvije prijateljice pretvaraju školski život desetogodišnjakinje Lucy, u noćnu moru. Svakodnevno je maltretiraju i prijetu joj tražeći od nje darove i novac. Previše postidjena i uplašena da bi potražila zaštitu kod roditelja i nastavnika, Lucy nalazi neočekivana saveznika u prijatelju Angusu, koji točno zna što se događa. Kada stvarno zagusti, Lucy i društvo trebaju pronaći pravi način suočavanja sa zlostavljačicama.

Golub, Vlasta. **Sadržaj žutog fascikla : roman**. Zagreb : Ibis grafika, 2024.

U svom četvrtom romanu za mlade autorica ponovno isprepliće stvarnost i fikciju. Četrnaestogodišnji Lovro prilazi joj nakon književnog susreta nudeći žuti fascikl u kojemu se nalazi autobiografski roman za koji se pita je li dovoljno dobar i je li autentičan. Autorica prihvaća tekst, i nakon čitanja, odluči ga objaviti pod vlastitim imenom, uz Lovrino dopuštenje. U romanu Lovro vješto manevrira između mnogih suvremenih problema s kojima se susreću tinejdžeri: od disfunkcionalnih obitelji, vršnjačkog zlostavljanja, ovisnosti o računalima i igricama, međugeneracijskoj komunikaciji, promjeni spola, ljubavnih interesa...

Končić Trlek, Elizabeta. **Pošta za Li**. Zagreb : Hrvatsko društvo književnika za djecu i mlade, 2020. (ilustracije Vanda Čizmek)

Dvanaestogodišnja djevojčica Aprili, zvana Li, živi s posvojiteljicom Nadom u dijelu napuštenog Doma za nezbrinutu djecu. Uz poteškoće u učenju, svakodnevno joj obilježavaju osamljenost i psihičko zlostavljanje kojem je izložena u školi. Radnja prati njen razvojni put na kojem se, uz pomoć odraslih i mačka Džoa, Li suočava s unutarnjim i vanjskim neprijateljima te otkriva vlastitu unutarnju snagu.

Mihanović, Dora. **(Ne)vidljiva tinta : priča o elektroničkom nasilju**. Zadar : Fabula rasa, 2024. (ilustracije Ana Ranković)

Kraj školske godine i odlazak na ljetni odmor Zrinu i njegovoj sestri Zori pokvarile su uvredljive poruke koje su primili u virtualnom svijetu. Riječi sa zaslona mobitela osjećali su kao zalijepljene i užarene pljuske po licu. Iskren razgovor s roditeljima, njihovo razumijevanje i podrška, pomogli su im odagnati osjećaj tuge i posramljenosti. Na kraju knjige sadržane su osnovne informacije o elektroničkom nasilju, savjeti djeci i mladima te pitanja koja potiču razgovor na navedenu temu.

Rundek, Melita. **Pazi, oštar pas!**. Zagreb : Ibis grafika, 2023. (ilustracije Vanda Čizmek)

Psić Mrki veoma je sladak, a želio bi biti opasan. No bojala ga se samo malena Iskra. Mrki je volio plašiti Iskru jer se tada osjećao većim i jačim negoli je bio. Priča za djecu o zlostavljačima, ali i o mogućnostima za promjenu.

KNJIGE ZA MLADE

Bakarić, Vladimir. **Dupinov let**. Vinkovci : Matice hrvatske, Ogranak, 2016. (ilustracije Dubravko Mataković)

U romanu Dupinov let autor prikazuje skupinu mladih Vinkovčana u vrtlogu vršnjačkog zadirkivanja i nasilja te pokazuje kako se nasilje ne može nikada ni iz jednog društva apsolutno iskorijeniti, ali se može zaustaviti.

Gibbons, Alan. **Drži se**. Zagreb : Grlica, 2009. (prijevod Vlatka Butorović)

John je bio Annieen prijatelj i ona ga mora osvetiti. Zvuči nevjerojatno no nitko nije kažnjen zbog ubojstva šesnaestogodišnjaka. A oni, ubojice, su bili vani. Mogli ste ih vidjeti kako se smiju. Toga ljeta John je sebi oduzeo život. Kada je postalo previše za njega progutao je tablete. Je li stvarno bilo isplanirano? Zašto nije tražio pomoć? Annie želi pravdu za njega. Istinu. Želi očajnički razumjeti zašto je John to napravio. Naravno, maltretirali su ga. Ima li još nešto? Annie postaje odvojena od svijeta baš kao i John. Što se to događa? Je li još netko iznevjerio Johna?

Golub, Vlasta. **O ljubavi, spletkama i svemu pomalo**. Zagreb : Hrvatsko društvo književnika za djecu i mlade, 2016. (ilustracije Kristina Mareković)

Autoričin prvijenac nagrađen nagradom "Zvonko" za najbolji neobjavljeni rukopis za djecu i mlade 2016. godine. Roman je namijenjen tinejdžerima, a govori o međugeneracijskoj komunikaciji, ljubavi, prijateljstvu i sveprisutnom vršnjačkom nasilju. Kako to biva u godinama kada je svaki događaj predimenzioniran, otkriva nam Jaga, naša trinaestogodišnja junakinja. U romanu se isprepliću dvije forme, „Drama bez naslova“ u kojoj Jaga opisuje stvarne događaje, dok je u drugom dijelu opisan željeni tijek zbivanja.

Parisi, Selma. **Online kučke**. Zagreb : Hrvatsko društvo književnika za djecu i mlade, 2021. (ilustracije Nina Ivanović)

Zbirka koja sadrži deset priča već nas samim naslovom uvodi u način na koji ih autorica pripovijeda – iskreno, bez ustezanja, brutalno i šokantno. Ono što priče povezuje u jednu cjelinu tema je vršnjačkog nasilja no ne klasičnog već prepređenog i često agresivnijeg, onog na internetu, društvenim mrežama i sličnim aplikacijama. Autorica kroz likove i njihove sudbine želi upozoriti na činjenicu da je taj oblik zlostavljanja prikriveniji, destruktivniji i teže gaje detektirati i zaustaviti. Idealno bi bilo da ovaj naslov pročitaju mlađi tinejdžeri, a svakako i roditelji i nastavnici kako bi osvijestili ono što znamo da u velikoj mjeri postoji svakodnevno u našoj okolini.

Primorac, Branka. **Zvonka Zmaj i Tri kavalira**. Zagreb : Alfa, 2012. (ilustracije Dražen Jerabek)

Trojicu prijatelja: Maru, Božu i Đuru, prozvanih Tri kavalira, baš kao i cijelu školu i kvart, terorizira Rašpa i njegov odred izvršitelja. Otimaju, tuku, utjeruju strah, napadaju i mlađe i starije učenike, te starije ljude. Naš trojac, posve miroljubiv, pristojan i glazbeno nadaren, odlučuje pokazati zube. Đuro trenira kinesku borilačku vještinu tai chi chuan, koja se zasniva na sasvim blagim i umirujućim pokretima. A budući da nije ni sjena Bruceu Leeju, ne može bandu srediti, već jedino preplašiti. Kavalirima se pridružuje i odvažna Zvonka, dok se Đuri uskoro ostvaruje vruća želja. Upoznaje pravog Kineza, majstora borca.

Rondinelli, Sabrina. **Hodam, trčim, letim**. Rijeka : Izdavački centar Rijeka, 2009. (prijevod Tamara Modrić)

Roman o ženskom bullyingu koji se zbiva u osmom razredu jedne osnovne škole u Italiji. Marija i Asja zaklete su neprijateljice i potpuno različite djevojčice. Početna odbojnost dviju djevojčica, prerasta u mržnju i pravi bullying, no s vremenom Asja zbog jednog nemilog događaja uvidi da je u krivu. Dirljiva priča o odrastanju i stranputicama..

Vidmar, Svebor. **Djeca gnjeva**. Zagreb : Hrvatsko društvo književnika za djecu i mlade, 2014.

Kratak, ali događajima vrlo nabijen i uzbudljiv roman prati "škvadru" koju u početku predvodi zloglasni Šaka, razredni nasilnik i delinkvent. Nasilje nad slabijima od njih, alkohol, cigarete i sitni kriminalni poslovi samo su neki dijelovi svakodnevice. Sve dok jedna od Šakinih žrtvi ne završi jako loše... Odnosi i ravnoteža u grupi glavnih protagonista počinju se mijenjati, a posljedice njihova ponašanja postaju pogubne.

SEKSUALNO ZLOSTAVLJANJE

SLIKOVNICE

Deinert, Sylvia; Krieg, Tine. **Obiteljski album**. Zagreb : Golden marketing – Tehnička knjiga, 2004. (ilustracije Ulrike Boljah, prijevod Sonja Tomić)

Problemska slikovnica u kojoj se kroz priču o mišjoj obitelji, otvoreno i hrabro progovara o vrlo važnom problemu - zlostavljanju djece. U mišjoj obitelji stric Jojo seksualno zlostavlja malu mišicu Pinkicu, no ona iz straha od njegovih ucjena i prijetnji ne govori ništa svojim roditeljima. No, istina na kraju izlazi na vidjelo i stric je kažnjen za svoje nedjelo. Slikovnica je nastala prema istoimenoj predstavi hamburškog kazališta FUNDUS, a prikladna je kao pomoć roditeljima, djeci, odgajateljima i psiholozima u suočavanju s ozbiljnim problemom koji na žalost, ostavlja trajne posljedice u psihofizičkom razvoju djece.

Kleven, Sandy. **Ispravni dodir : priča koju treba čitati naglas da bi pomogla u prevenciji seksualnog zlostavljanja djece**. Zagreb : Slovo, 2004. (ilustracije Jody Bergsma, prijevod Hrvoje Topić).

Ilustrirana knjiga u kojoj se djeca na jednostavan, razumljiv i primjeren način, kroz razgovor dječaka Ivana i njegove mame, poučavaju o ponašanju kojim će se zaštititi od seksualnog zlostavljanja. Knjiga je namijenjena ne samo djeci već i roditeljima, učiteljima, kao i svima onima koji rade s djecom. Uz knjigu postoji i dodatak u obliku postera "Dječji vrt" zamišljen kao pomoć djeci u vizualnom prepoznavanju svojih dojmova i osjećaja.

KNJIGE ZA MLADE

Rundek, Melita. **Kupit će ti tata koturaljke : (mišljeno šapatom)**. Zagreb : Nova knjiga Rast, 2006.

Roman o seksualnom zlostavljanju u obitelji, pisan u prvom licu. Osobna ispovijest žene koja je kao dijete bila seksualno zlostavljana od strane svog oca. Opisuje traumatična sjećanja na zlostavljanje i nemogućnost zaštite od majke.

Šajatović, Ivona. **Strogo povjerljivo: Obitelj Barić**. Zagreb : Naklada Semafora, 2011.

Ovaj roman za mlade potresna je priča o seksualnom zlostavljanju djece. Knjiga vrlo otvoreno progovara o dramatičnim događajima vezanim uz uglednu riječku obitelj u kojoj, gledano izvana, vlada idila. Međutim, djevojčica Katja čuva jednu mračnu tajnu o kojoj se ne usudi nikome govoriti. Nju, naime, seksualno zlostavlja vlastiti otac. Kroz priču je prikazano i kako se s ovom sve prisutnijom problematikom, nosi društvo u cjelini. Priča, nažalost, završava tragično.

ZANEMARIVANJE DJECE U OBITELJI

SLIKOVNICE

Fontaine, Valérie; Dion, Nathalie. **Veliki zločesti vuk u mojoj kući**. Zagreb : Ibis grafika, 2023. (ilustracije Nathalie Dion, prijevod Mirjana Bračko)

Problemska slikovnica u kojoj je lik zlostavljača prikazan kao vuk. Na vrlo jednostavan i jasan način obrađuje se tema obiteljskog nasilja.

Janković, Nenad. **Pufkove avanture**. Zagreb : Slovo, 2005.

Priča u stihovima o mišiću Pufku, koji je krenuo u školu, a time i u svoju veliku avanturu zvanu život, odrastanje i osamostaljenje. Priča je pogodna za zajedničko čitanje djece i roditelja, zbog nekih aktualnih tema kojima se bavi (fizičko i verbalno zlostavljanje u školi, zanemarivanje djece, prepuštanje djece ulici...). Poticajna je za razvoj samopouzdanja.

Kodrič Filipić, Neli. **Djevojčica i div**. Zagreb : Mozaik knjiga, 2009. (ilustracije Tomislav Torjanac, prijevod Jagna Pogačnik)

Priča o bijesu, ljutnji i strahu koji lako prodre do duše, a teško izlazi iz nje. Te negativne osjećaje odrasli prenose na djecu, a ona kad odrastu prenose na svoju. Samo je malo potrebno da se prekine taj krug i postane svima ljepše i ugodnije. Ova prekrasno ilustrirana priča s dirljivom porukom namijenjena je čitateljima svih uzrasta.

Pongračić, Zoran. **Srećica**. Zagreb : Knjiga u centru, 2024. (ilustracije Nikolina Žabčić)

Problemska slikovnica tematizira alkoholizam u obitelji. Iz perspektive djevojčice predškolske dobi opisane su situacije s kojima se susreće glavna junakinja kada mama popije svoju „srećicu“. Kratak tekst priče, dječja naivnost male pripovjedačice i sugestivne ilustracije zagrebačke umjetnice, stvaraju vrlo dojmljivu priču sa sretnim završetkom.

KNJIGE ZA MLADE

Mihelčić, Nada. **Zeleni pas**. Zagreb : Alfa, 2013.

Problemski roman za mlade o drogiranju i posljedicama koje donosi. Knjiga je pisana ležerno, pitko i duhovito i u početku ničim ne nagovještavajući da jedno dijete iz obitelji srlja u pakao ovisnosti. Tako je to obično i u pravom životu. Stoga ovaj roman djeluje i kao upozorenje svim mladima i njihovim roditeljima. Kraj kojim tužno završava jedan mladi život, zapravo je najsnažnije upozorenje. Roman je osvojio prestižne nagrade: Nagradu "Grigor Vitez", Nagradu "Mato Lovrak", Nagradu "Anto Gardaš" i međunarodnu Nagradu "Mali princ" za najbolju objavljenu knjigu u regiji u 2009. godini. Roman je uvršten i na IBBY-jevu Časnu listu pisaca za djecu i mlade u 2012. godini.

Švaljek, Lucija. **Uspavanka za Elizu : bajka**. Zagreb : Hrvatsko društvo književnika za djecu i mlade, 2024. (ilustracije Boris Kugler)

Junakinja romana za mlade, djevojčica Eliza, živi u selu Zečja Rupa koje je vazda obavijeno maglom. Njezina brižna majka netragom nestaje pa ona ostaje živjeti s bakom i nasilnim ocem. U potrazi za majkom koja joj bolno nedostaje i od zlostavljanja u obitelji bježi u Crnu šumu. U njoj žive fantastična bića - živi vrganj i šumski duh Mirko Poriluk te čuvar šume mačak Zelenobradi, uz čiju se pomoć osnažuje i pronalazi voljenu mamu. Autorica isprepleće fantastiku i zbilju kako bi opisala mračne zakutke ljudske prirode te osebujne seoske likove. Dijalozi u romanu napisani su na kajkavštini mjesnog govora Radoboj pokraj Krapine.

Tihi-Stepanić, Jasminka. **Dom iza žice**. Zagreb : Naklada Ljevak, 2018.

Autorica u ovoj knjizi progovara o vrlo ozbiljnim problemima suvremenoga društva: mladi koji odrastaju u nesređenim obiteljskim prilikama često balansiraju na rubu kriminala i naoko neznatan događaj može ih pogurnuti u ozbiljne sukobe sa zakonom. Ovo je roman upravo o jednom takvom dječaku. Gabriel živi s majkom koja je češće nezaposlena nego zaposlena, a kad i radi, poslovi koje obavlja su moralno upitni. Dječak iz nužde počinje krasti s majčinim prešutnim odobrenjem te protiv svoje volje upada u društvo uličnih delinkvenata. Roman o odrastanju na temu maloljetničke delikvencije.

Wilson, Jacqueline. **Tajne**. Zagreb : Mozaik knjiga, 2004. (ilustracije Tanja Tintor, prijevod Dragana Grozdanić)

India živi u bogatoj obitelji. Može imati sve što poželi. Ipak ona je osamljena, bez prave prijateljice, roditelji joj puno rade. Treasure živi u siromašnoj obitelji gdje joj mamin dečko remenom ostavlja trag na čelu. Bježi baki. Dvije djevojčice se slučajno sreću u parku i postanu najbolje prijateljice. Treasurina majka želi da joj se kći vrati, no ona ne želi, boji se njenog dečka. Srećom sve dobro završava i Treasure se uspijeva izboriti za život s bakom.

TOLERANCIJA I UVAŽAVANJE

SLIKOVNICE

Adamović, Julijana. **Tole, Ranc i ja**. Zagreb : Hrvatsko društvo književnika za djecu i mlade, 2019. ilustracije Branka Nikolić)

Ispričana u prvom licu, ovo je slikovnica koja progovara o problemu vršnjačkog nasilja i netolerancije jednih prema drugima. Julijana Adamović kroz iskustva dječaka iz naslova opisuje kako postati tolerantniji prema vršnjacima te kako razviti netoleranciju prema nasilju. Slikovnica je namijenjena nižem osnovnoškolskom uzrastu, ali preporuča se i djeci starije predškolske dobi.

Bier, Pascal. **Izgubio se jedan zeleni pas**. Zagreb : Školska knjiga, 2017. (prijevod Ivan Ott)

Jakov je neobičan zeleni pas. Njegova vlasnica, djevojčica Sara obožava ga, ali iz straha da ga ne napadnu psi iz susjedstva, stalno ga drži u kući. Jakov je stoga nesretan jer ne može trčati po parku, hvatati bačene stvari niti juriti za mačkama. Jednoga jutra iskrao se iz kuće i ostao zaprepasten reakcijom drugih pasa. Zadivljeno su ga gledali i zamolili da im otkrije svoju tajnu. Jakovu je na pamet pala zgodna ideja i uskoro je cijeli grad bio prepun raznobojnih pasa, vrlo maštovitih uzoraka i boja. Ilustrirana priča o toleranciji i uvažavanju različitosti namijenjena je djeci predškolskog uzrasta.

De Kinder, Jan. **Crveno: ruganje nije smiješno**. Zagreb : Ibis grafika, 2025. (prijevod Romana Perećinec)

Nagrađivani belgijski književnik u problemskoj slikovnici progovara o vršnjačkom nasilju među djecom. Piše o iskustvu djevojčice koja se usprkos strahu uspijeva zauzeti za zlostavljanog dječaka i prijaviti razrednog nasilnika učiteljici. U autorskoj slikovnici njezina su unutarinja previranja i napeti odnosi među likovima dodatno naglašeni kreativnom upotrebom jarke crvene boje. Priča je namijenjena djeci vrtićkog uzrasta i mlađim školarcima.

Donaldson, Julia. **Smrveni i Smlavi**. Zagreb : Ibis grafika, 2019. (ilustracije Axel Scheffler, prijevod Krešimir Krnic)

Na dalekom planetu žive Smrveni koji su crveni i Smlavi koji su plavi. Oni se međusobno ne družu zbog različite boje kože, ali i različitih životnih navika. Jednoga dana Smrvenka Marijeta i Smlavac Bero susreću se u Čirbarskom gaju, te se među njima rađa prijateljstvo, a kasnije s godinama i ljubav. Zbog protivljenja svojih obitelji, oni odluče pobjeći i pronaći sreću na drugome planetu.

Đokić-Pongračić, Ana. **Trči, Giza! Trči! ili Treća noga za tetka Agima = Prasta, Giza! Prasta! : trito prno vas e tezako Agimeske**. Zagreb : Knjiga u centru, 2009. (ilustracije Dilana Bernobić, prijevod Kasum Cana)

Topla priča o životu Gize, romske djevojčice. Ona mora na posao, bila magla ili sunce. Bosih nogu. Nije lak njezin posao. Ponekad doleti pokoja uvreda ali i kamen. No, ona ne posustaje. U kontejneru nađe za svakoga iz obitelji ponešto, čak i za tetka Agima. Priča je dvojezična, na hrvatskom i romskom, popraćena ilustracijama koje se odlično nadovezuju na riječi.

Kokotović, Miranda. **I ja sam dijete**. Zagreb : Egmont. 2022. (ilustracije Nikolina Žabčić)

“I ja sam dijete” slogan je udruge Kolibrići, a ujedno i naslov slikovnice koja je nastala za vrijeme jednog *lockdowna*, a napisala ju je mama životno ugroženog dječaka Nikole. Slikovnica na lijep i topao način želi djeci približiti svakodnevni život djece s teškoćama i pokazati da su i oni zaigrana djeca.

Leo Timmers. **Medine naočale**. Zagreb : Ibis grafika, 2025. (prijevod Svetlana Grubić Samaržija)

Autorska slikovnica belgijskog autora, dobitnika nekoliko nagrada. Izrazito duhovita priča o Medi koji je izgubio naočale i otišao potražiti pomoć svoje prijateljice Žirafe.

Maxeiner, Alexandra. **Sve je to obitelj.** Zagreb : ArTresor naklada, 2013. (prevela Sandra Mladenović, ilustrirala Anke Kuhl)

U ovoj edukativnoj slikovnici riječ je o različitim vrstama obitelji. Opisuje se i objašnjava kakvih sve danas ima obitelji i kako se živi u njima. Obuhvaćene su obitelji koje sačinjavaju majka, otac i djeca, proširene obitelji u kojima žive npr. baka i djed, jednoroditeljske obitelji u kojima su se roditelji razveli ili je netko od roditelja umro, obitelji u kojima roditelji imaju djecu iz prethodnih brakova, obitelji s posvojenom djecom, obitelji u SOS dječjim selima, obitelji koje zasnivaju istospolni parovi te parovi bez djece. Slikovnica je u službi poticanja poštovanja univerzalnih ljudskih vrijednosti poput obitelji, ljubavi i prijateljstva, te razvoja tolerancije i prihvaćanja kulturne raznolikosti. Autorice su za ovu slikovnicu dobile najugledniju njemačku nagradu za književnost za djecu i mlade Deutscher Jugendliteraturpreis.

McKee, David. **Elmer.** Zagreb : Profil, 2025. (prijevod Jelena Pervan)

Priča o šarenom slonu koji se svojim bojama isticao u krdu sivih slonova. Nakon što je sakrio svoje boje i uklopio se u sivilo, shvatio je da je rođen da se ističe i ponosno nosi svoje boje. Priča je namijenjena djeci mlađeg uzrasta.

Moore-Mallions, Jennifer. **Dugine boje.** Zagreb : Neretva, 2005. (ilustracije Marta Fabrega, prijevod Tea Rogić)

Ilustrirana slikovnica za predškolce i mlađe osnovnoškolce ukazuje na sličnosti i različitosti među ljudima sa intencijom razvijanja tolerancije među ljudima, međusobnog uvažavanja i poštovanja. Na kraju knjige nalazi se dodatak za roditelje u kojemu se ukazuje na važnost razgovora s djetetom o različitim ljudskim osobinama koje dijete često ne primjećuje, a osobito o sličnostima kojih ni mi odrasli katkad nismo svjesni, a obogaćuju poznavanje svijeta koji nas okružuje

Velthuijs, Max. **Žabac i stranac.** Zagreb : Golden marketing - Tehnička knjiga, 2005. (prijevod Gioia-Ana Ulrich)

Jednoga dana na rub šume doselio se štakor stranac. Životinje - starosjedioci nisu bile sretne zbog toga i o štakoru su počele širiti ružne priče, iako ga uopće nisu poznavale. Ali štakorovo dobro ponašanje, njegova ljubaznost, susretljivost i spretnost srušile su sve predrasude, a životinje su u potpunosti promijenile mišljenje o njemu. Problemska slikovnica za poticanje i razvijanje tolerancije i uvažavanje različitosti, namijenjena najmlađima.

Vadić, Nina. **Ti nisi kao mi.** Zagreb : Sretno Srce, 2018. (ilustracije Ana Kadoić)

Glavni akteri priče su geometrijski likovi koja postaju sinonim za našu različitost. Krug je posve drugačiji od likova koji imaju ravne stranice te zbog toga ne može sudjelovati u njihovim igrama. Od tuge i razočaranja krug puca, ali ta bol donosi ljepotu stapanja s trokutom, jednim likom koji mu je prijateljski naklonjen te njih dvoje zajedno tvore srce. Priča poučava najmlađe što je to tolerancija, pristojnost i lijepo ponašanje prema svima, te im otkriva radost prijateljstva.

Schimmel, Lawrence. **Baš imam sreće!** Zagreb: Kreativna mreža, 2021. napisao (ilustracije Juan Camilo Mayorga, prijevod Anda Bukvić Pažin)

Topla i vesela priča o dječaku koji priča o sebi, druženju s prijateljem Karlom i o svom bratu Lucijanu koji je slijepa osoba. Lucijan ima svog psa pratioca, odlično se snalazi u prostoru, ima odlično pamćenje, odlično priča priče i nikad s njim nije dosadno. Lucijan može raditi neke stvari koje drugi ne mogu. Slikovnica je namijenjena djeci predškolskog uzrasta, a osvojila je međunarodno priznanje i nalazi se na IBBY-jevoj Listi izvanrednih knjiga za mlade s invaliditetom u 2021. godini.

Tihi-Stepanić, Jasminka. **Plavi dan.** Zagreb : Sipar, 2021. (ilustracije Tomislav Zlatić)

Slikovnica za djecu i odrasle govori o drugačijima, ali i o tome da svi imamo pravo na ljubav i jednake mogućnosti. Riječ je o priči iz stvarnog života o jednoj autističnoj djevojčici za koju svaki dan u tjednu ima neku boju. Njezin najdraži dan u tjednu je petak jer tada ide plivati na bazen. Za djevojčicu je "plavi dan" najljepši.

KNJIGE ZA DJECU

Butković, Krešimir. **Bok, Roko!** Zagreb : Hrvatsko društvo književnika za djecu i mlade, 2020. (ilustracije Boris Kugler)

Pozdravom iz naslova započinje priča ispričana iz perspektive terapijskog psa koji svojim odnosom, ljubavlju i željom za razumijevanjem s dječakom s autističnim spektrom ruši sve ograde koje ljudi podižu u strahu od nepoznatog i drugačijeg. Roman prikazuje sve životne izazove obitelji s osobama s autističnim spektrom, a dobitnik je književne nagrade Zvonko 2020. za najbolji neobjavljeni prozni rukopis za djecu i mlade.

Frlic, Špela. **Blještavka.** Zagreb : Ibis grafika, 2024. (ilustracije Tereza Prepadnik, prijevod Anita Peti-Stantić)

Fantastičan roman o uvijek osunčanom naselju Blještavka i njegovim stanovnicima. Idila života u naselju se promijeni kada u njega stigne tajanstvena Silva sa svojim ljubimcem krokodilom. Nedugo nakon njezinog dolaska na naselje se spušta gusta magla, nestaju ptice i na tlu se pojavljuju neobične fluorescentne hrpice. Susjedstvo, predvođeno kućepaziteljem Jožom, za sve nevolje okrievi krokodila. No Silva uz pomoć dječaka Toma i ostale blještavske djece, otkriva da iza svega stoji ljudski strah i nepovjerenje prema drugačijem.

Madunić-Barišić, Nives. **Zelena princeza i druge kvrgave priče.** Zagreb : Ibis grafika, 2020. (ilustracije Pika Vončina)

Knjiga sadrži sedam bajkovitih priča, a namijenjena je djeci predškolskog uzrasta. Nagrađivana autorica osmislila je neobične i zanimljive likove koji tek trebaju otkriti svoje posebnosti.

Milun, Koraljka. **Kamelia Leona.** Zagreb : Ibis grafika, 2025 (ilustracije Ana Petrović)

Glavni lik romana je Kamelia Leona, pametna i brižna djevojčica posebna po tome jer se rodila s ljuskicama na bedru koje mijenjaju boju ovisno o njenom raspoloženju. Živi s mamom koja uzgaja cvijeće i tatom zoologom čiji su posebni vitamini za kameleone razlog zbog kojih je djevojčica drugačija od drugih. Kameliju Leone roditelji žele zaštititi tako da stalno dobiva upute o skrivanju svojih sposobnosti. Međutim, niz neobičnih događaja u školi izazove pažnju znanstvenika i oni odluče ukrasti formulu vitamina. Autorica isprepliće fantastiku i zbilju te istražuje temu različitosti i intelektualne nadmoći pojedinaca koji se nerijetko teško uklapaju u društvo svojih vršnjaka.

Muncaster, Harriet. **Izadora Moon kreće u školu.** Zagreb : V.B.Z., 2022. (prijevod Aleksandra Barlović)

Izadorin tata je vampir, a mama vila. Došlo je vrijeme da Izadora krene u školu, no ne osjeća se ugodno niti u vampirskoj ni u vilinskoj školi. Rješenje je da pohađa „školu za obične ljude“. Zabavna knjiga, ilustrirana u ružičastoj i crnoj boji, namijenjena je djeci mlađe osnovnoškolske dobi.

Sobin, Slavko. **Šapice.** Zagreb: Mozaik knjiga, 2021. (ilustracije Patricio Alejandro Agüero Marino)

Topla i poučna priča o važnosti prijateljstva, toleranciji i prihvatanju drugačijih, o važnim stvarima koje treba naučiti u najranijoj dobi. Kad se jednog dana na ulici sretnu dva psa, jedan mali, ulični, ničiji, a sretan i jedan kućni, dobro odgojeni, nezadovoljan s onim što ima bit će to početak jednoga velikog prijateljstva!

Tomić, Ante. **Đuro Hodalica.** Zagreb : Hena com, 2020. (ilustracije Tomislav Torjanac)

Đuro je mali čvorak koji se jako razlikuje od svoje ptičje obitelji. Još kao sasvim mali ptić ispao je iz gnijezda i od tada se jako boji visina. Đurino jato nije imalo razumijevanja za malog čvorka koji ne leti, rugali su mu se i čak ga prozvali Hodalicom. Đuro je bio tužan i odbačen sve do dana kada su se hrabrost i srčanost pokazale mnogo važnijima od letenja. Basna je namijenjena djeci mlađe osnovnoškolske dobi.

KNJIGE ZA MLADE

Banićević, Morea. **Mjesečari Monteriera.** Zagreb : Naklada Ljevak, 2022

Fantastični roman za mlade o toleranciji. Giga je pjegava, debeljuškasta tinejdžerica kratke kovrčave kose i predmet poruge u razredu, najviše od slobodoumne i živahne djevojčice Elme. No slijedom niza neobičnih događaja djevojčice se sve više zbližavaju. Napeta i maštovita priča o drugačijima i prihvatanju istih.

Boonen, Stefan. **Nahoče iz Wammerswalda : o jednoj nasukanoj djevojčici, jedanaest sinova, o sto gromova, Matildi, medvjedu, superdozerima, teti Idalie, Gromovnici, duhovima i jednom selu.** Zagreb : Ibis grafika, 2021. (ilustracije Tom Schoonooghe, prijevod Svetlana Grubić Samaržija)

Suvremeni belgijski autor piše o neobičnoj djevojčici koja na nimalo konvencionalan način (nasukavanje na obalu rijeke) dolazi u malo mjesto, napuštajući svoju zlu tetu. Nakon dolaska postaje neizbježna tema razgovora i misli novih sumještana. Međusobno se upoznajući mještani će shvatiti da njihove razlike i nisu toliko nepremostive. Roman se bavi pitanjem prihvatanja osoba drugačijih od nas samih te kako zajedništvo i odlučnost mogu prevladati naizgled nesavladivo. Tekst je popraćen zanimljivim karikaturnim ilustracijama.

Guljašević, Ivana. **Drugačija**. Zagreb : Igubuka, 2018.

Roman za mlade "Drugačija" priča je o mladoj, posvojenoj crnkinji Dorcas koja se svakodnevno nosi s novim predrasudama nastalim zbog njezine drugačijosti. Sklad u njenoj novoj obitelji mijenja se onog trenutka kada otac pronalazi novu ženu i kada njezina majka dobiva novi posao zbog kojih su primorane preseliti se u manju sredinu. Njezina boja kože i porijeklo u malom mjestu u Hrvatskoj tema su mnogih mještana, a Dorcas brine što je njena drugačijost sada vidljivija nego ikad, otkad se iz velikog grada preselila u manju sredinu. Priča je ovo o prihvaćanju razlika. Roman odiše optimizmom i nadom, a namijenjen je mladima.

Matanović, Juljana. **One misle da smo male**. Zagreb : Mozaik knjiga, 2010. (ilustracije Niko Barun)

Zabavno-edukativni roman za mlade ali i za njihove roditelje. Zajednički uradak jedne književnice i jedne dr. medicine u kojem kroz toplu priču, na vrlo zanimljiv, jednostavan i pristupačan način, osim što dotiču mnoge teme, prvenstveno govore o raku vrata maternice. Raku koji može biti eliminiran ranim otkrivanjem. Adolescentica Matija živi s majkom i bakom. Više zna o djedu nego o ocu jer joj mama zna reći da će već doznati kad bude vrijeme. Pa kad će doći to vrijeme? Baka se posve dobro snalazi u svojim, maminim pa čak i očevim ulogama. Stroga je i ima neke čudne poglede na svijet, a s onim svojim "molim lijepo" uvijek izgura svoje mišljenje. Usprkos tome njih tri se jako vole i lijepo žive. Uskoro joj mama priča priču o muškarcu s kojim je rodila nju, Matiju. Doznaje da ga je jako voljela. Čudno, uočila je zabrinutost i umor na njezinu licu. Po prvi put otkako zna za sebe. Što je majku natjeralo da joj počne otkrivati istinu? Nije dugo čekala, barem za jedan dio istine. Tih je dana u grad dolazio poznati fotograf, njezin otac! Zašto je majku brinulo a Matija se radovala? Konačno! U naumu joj je pomogao Jurica. Vrlo brzo je doznala i drugi dio istine. I to baš na rođendan! Kakav gorki poklon! Hoće li sada kad je dobila oca izgubiti majku?

Palacio, R. J. **Čudo**. Zagreb : Fokus komunikacije, 2023. (prijevod Tamara Kunić)

August je u mnogočemu sasvim običan desetogodišnjak: vozi bicikl, igra se loptom, voli jesti sladoled. Ali nešto ga razlikuje od drugih: rođen je s teškom deformacijom lica zbog koje ima vrlo malo prijatelja, ne ide u školu i svakodnevno se suočava sa čuđenjem, nevjericom i gađenjem na licima ljudi koji ga ugledaju. Pa ipak, August ne bježi od života: iako svjestan svoje posebnosti, on je razigran, veseo, pametan dječak čiji je glavni zadatak steći nove prijatelje i pokazati im da je mnogo više od neobičnog lica.

Telgemeier, Raina. **Smiješak**. Zagreb: Mozaik knjiga, 2025. (prijevod Alica Bjeli Duduković)

Autobiografski strip prikazuje odrastanje djevojčice Raine nakon nezgode u kojoj teško ozlijedi prednje zube. Radnja prati višegodišnje stomatološke zahvate, nošenje aparatića i operacije, uz istodobno suočavanje s izazovima adolescencije, školskim odnosima, prijateljstvima i samopouzdanjem. Kroz kronološki prikaz školskih godina autorica tematizira tjelesne promjene, vršnjački pritisak i potragu za vlastitim identitetom. Djelo je namijenjeno djeci viših razreda osnovne škole i mlađim tinejdžerima.

Tihi-Stepanić, Jasminka. **Baš kao Harry Potter**. Zagreb : Naklada Ljevak, 2019. (ilustracije Petra Brnardić)

Zbirka kratkih priča u kojima su glavni likovi tinejdžeri. Dječaci ili djevojčice nam u prvom licu pričaju svoje dogodovštine iz škole, obitelji, s prijateljima, simpatijama. To su tople priče o odrastanju u suvremenom društvu u kojima nam autorica nenametljivo govori o pravim ljudskim vrijednostima, a riječ je o poštenju, marljivosti, osjećaju za druge i drugačije o njegovanju prijateljstva. Likovi u tim pričama katkad su naivni i lakovjerni ponekad skloni prevari, ali svi oni imaju hrabrosti priznati svoje pogreške roditeljima.

Walliams, David. **Dječak u haljini**. Zagreb : Mozaik knjiga, 2016. (preveo Ozren Doležal, ilustrirao Quentin Blake)

U ovom romanu prikazane su avanture dvanaestogodišnjeg Dennisa koji živi uobičajenim životom, sa tatom i bratom. Za razliku od svojih prijatelja, počinje se zanimati za modu. Naime, nakon rastave roditelja, Dennis se osjeća zbunjeno, pogotovo u situaciji kada mora živjeti kod oca, što mu teško pada jer mu majka iznimno nedostaje. Utjeha postaju jedino majčine haljine što pokreće niz komičnih situacija koja omogućuje čitatelju da se dobro zabavi, ali i upozna svijet koji ga okružuje.

Walliams, David. **Gospodin Gnjus**. Zagreb : Mozaik knjiga, 2019. (ilustracije Quentin Blake, prijevod Ozren Doležal)

Nagrađivani i među djecom omiljeni autor ovoga puta pripovijeda priču o najosamljenijoj djevojčici Chloe i najsmrdljivijem gospodinu Gnjus. Gospodin Gnjus osamljeni je gradski skitnica, a njegov život obavljen je velom tajni. Dvanaestogodišnja djevojčica Chloe pomalo razotkriva Gnjusov život i poželi skloniti s ceste svog novog prijatelja te ga smješta u vrtnu kućicu. No tajne katkad mogu biti šokantne. Još jedan u nizu uzbudljivih romana Davida Walliamsa popraćen je maštovitim ilustracijama Quentina Blakea.